

nummer 45
februari 1991

TIJD-SCHRIFT

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

*Foto op voorpagina:
Willem Beukelszoonstraat 2.*

TIJD-SCHRIFT

Nummer 45, februari 1991

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

INHOUD

Redactioneel	3
Van de voorzitter	4
Convocatie ledenvergadering	5
Notulen Algemene Ledenvergadering	8
Jaarverslagen overige activiteiten	11
Jaarverslag penningmeester (bijlage)	-

Artikelen

Het ontstaan van de "Scheveningse buurt", het ontstaan van de Willem Beukelszoonstraat alsmede de geschiedenis van het pand Willem Beukelszoonstraat 2 door Matthijs A. Struijs	17
"Amerika, Amerika" door Matthijs A. Struijs	31
Bij "Het Vlaardingen uit mijn jeugd" van P. Borsboom in Tijd-Schrift nummer 43 door N. van Minnen	37
De "Stempelfabriek" van de gebroeders Van Minnen door N. van Minnen	47

TIJD-SCHRIFT

vervolg Inhoud Tijd-Schrift nummer 45

"Alstubleift - een kalender van Van der Schaft"
door A.J. van der Schaft 55

Nogmaals: Onderscheidingstekens en bluskleiding
in vroeger jaren bij de Vlaardingse brandweer 61

De Vlaardingse Stoomboten Maatschappij
door G. Vader 63

Heeft het Van Peteghem-orgel in de Grote Kerk in
Vlaardingen de originele opstelling?
door Johan Zoutendijk 67

Diversen

Oproep voor brieven tussen emigranten en achter-
blijvers door dr. A. Bor 79

Uit de commissies 81

Excursie naar Schoonhoven 86

"Dossier Borsboom" 88

Boeken 89

Oproepen van de Lezingencommissie 97

Agenda 98

Inhoud volgende Tijd-Schrift 100

REDACTIONEEL

De 45e uitgave van Tijd-Schrift is een echt verenigingsnummer geworden. Meer een magazine dan een historische publikatie. Door de veelheid aan zaken ontstond er een breed scala van berichten. Na de gebruikelijke jaarstukken van onze club deelt Matthijs A. Struijs het een en ander mee over de omgeving van de Willem Beukelszoonstraat en de Haven. Bovendien laat hij afbeeldingen zien van het pand "Amerika" dat ooit de "Nieuwe Haven" sierde. Onbegrijpelijk is het dat er nog immer zo ruw met zaken uit het verleden wordt omgesprongen! Zij komen nooit meer terug.

Onze bekende Vlaardinger Piet Borsboom roept hier en daar reacties op met zijn artikelen in ons blad. N. van Minnen, nota bene woonachtig in Overveen, doet verslag van zijn verleden in een tweetal bijdragen. Ook A.J. van der Schaft, uit Koekange, diepte een alleraardigst verhaal op uit zijn geheugen rond de stoffenwinkel van zijn vader in de Rijkestraat. In dit Mozart-jaar tevens een interessant artikel over het Van Peteghem-orgel in "onze" Grote Kerk.

Onder de rubriek Boeken treft u een lange lijst aan van uitgaven die in 1990 op de markt kwamen. Een dergelijke hoeveelheid publikaties op lokaal historisch gebied is uniek te noemen. Haast u naar de boekwinkel want de oplagen zijn beperkt. Er mag dan van alles gesloopt zijn en worden in Vlaardingen, er wordt wel voor gezorgd dat de herinnering aan het verleden van onze stad levendig blijft. Die kan niet worden neergehaald!

VAN DE VOORZITTER

Een vijftal jaren heeft u dit voorwoord van de voorzitter kunnen lezen. Een goede gewoonte, die ik nu als vice-voorzitter graag wil voortzetten. Het is altijd jammer een goed voorzitter te zien vertrekken. Maar Klaas van Netten vond het niet wenselijk twee functies te combineren en daar hebben we natuurlijk alle begrip voor. Klaas, wij hebben er het volste vertrouwen in dat je het in de Vlaardingse politiek net zo goed zal doen als dat je de Historische Vereniging geleid heb. Namens bestuur en leden hartelijk dank voor je geweldige inzet.

Het gaat goed met de Historische Vereniging Vlaardingens, we groeien naar de 1000 leden. Er worden regelmatig goede lezingen gehouden waarbij zich een toenemend aantal bezoekers vertoont. Ook ontvangt u het fraaie Jaarboek en Tijd-Schrift; dit alles is de kracht van de vereniging. Maar zonder alle commissieleden, auteurs en niet te vergeten de bezorgers van de publikaties is het niet mogelijk al deze zaken te verwezenlijken. Bravo, voor al uw werk!

Drukke tijden breken aan. Bij leven en welzijn is het op 20 januari 1992 25 jaar geleden dat de Historische Vereniging Vlaardingens werd opgericht. Natuurlijk hopen we dat "historisch" te gedenken. Ook hier valt veel werk te verzetten: een uitstekende Jubileum-commissie is al aan het werk.

Duizend leden, is dat niet wat weinig voor een stad als Vlaardingens? Maak uw omgeving bekend met het Jaarboek en dit weer prima Tijd-Schrift. De Historische Vereniging Vlaardingens is toch de moeite waard!

Tot ziens op de Ledenvergadering.

Wout den Breems

Dinsdag 19 februari 1991
JAARVERGADERING

5

CONVOCATIE ALGEMENE LEDENVERGADERING 1991

Het bestuur van de Historische Vereniging Vlaardingens nodigt de leden uit tot het bijwonen van de algemene ledenvergadering te houden op dinsdag 19 februari 1991 in de aula van het Groen van Prinsterer Lyceum aan de Rotterdamseweg 55 in Vlaardingens. De bijeenkomst vangt aan om 19.30 uur.

Agenda

1. opening door de waarnemend voorzitter
2. ingekomen stukken
3. notulen algemene ledenvergadering van 27 februari 1990
4. jaarverslag secretariaat
5. verslag kascommissie en benoeming nieuwe kascommissie
6. financieel verslag 1990 en begroting 1991
7. wijziging artikel 8 van de statuten
8. bestuursverkiezing
9. vaststelling contributie
10. 25-jarig jubileum: suggesties leden gevraagd!
11. mededelingen van het bestuur
12. rondvraag
13. sluiting.

Bij agendapunt 7 - wijziging artikel 8 van de statuten.
Het bestuur stelt voor:

"Artikel 8. Het bestuur bestaat uit tenminste 5 en ten hoogste 9 leden. Zij worden voor de tijd van 3 jaar gekozen. Verkiezing van de voorzitter en van de overige bestuursleden vindt

plaats uit een door het bestuur voor elke vacature op te maken alfabetische - niet bindende - voordracht van 2 personen. In tussentijdse vacatures wordt op de eerstvolgende ledenvergadering voorzien. De functies der overige bestuursleden worden door het bestuur vastgesteld en over de bestuursleden verdeeld".

als volgt te wijzigen:

"Artikel 8. Het bestuur bestaat uit tenminste 7 en ten hoogste 11 leden. Zij worden voor de tijd van 3 jaar gekozen. Verkiezing van de voorzitter en van de overige bestuursleden vindt plaats uit een door het bestuur voor elke vacature op te maken alfabetische - niet bindende - voordracht van 2 personen. In tussentijdse vacatures wordt op de eerstvolgende ledenvergadering voorzien. De functies der overige bestuursleden worden door het bestuur vastgesteld en over de bestuursleden verdeeld".

Reden voor de voorgestelde wijziging der statuten: de doorgaande groei van het ledenbestand en de daarmee gepaard gaande uitbreiding der activiteiten van het bestuur.

Bij agendapunt 8 - bestuursverkiezing.

In verband met het tussentijds aftreden van de voorzitter, de heer K.W. van Netten, heeft de vice-voorzitter, de heer W.C. den Breems, het voorzitterschap waargenomen. Het bestuur stelt voor de heer W.C. den Breems te verkiezen tot voorzitter van de Historische Vereniging Vlaardingen.

Statutair aftredend zijn mevrouw E.C. van der Vlis-Dijkema en de heer W. van de Wetering. Beiden zijn herkiesbaar.

Gelet op het aftreden van de voorzitter en ervan uitgaande dat de ledenvergadering de genoemde wijziging van de statuten aanvaardt, zijn er derhalve drie open plaatsen in het bestuur. Met genoeg kunnen wij voor deze open plaatsen melding maken van twee kandidaten: de heer

J.A.C. Mathijssen, Domburghoeve 3 te Vlaardingen en de heer A. Ouwendijk, Eksterlaan 552 te Vlaardingen.

Namen van andere kandidaten kunnen schriftelijk of telefonisch worden ingediend bij het secretariaat van de vereniging tot uiterlijk 6 februari 1991; van hen moet bekend zijn of zij een eventuele benoeming zullen aanvaarden.

Na de pauze, omstreeks 20.30 uur, houdt oud-rector, de heer L.F. Jansen, de lezing "Bekende schrijvers van het Groen van Prinsterer Lyceum".

NOTULEN VAN DE ALGEMENE LEDENVERGADERING VAN DE HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN GEHOUDEN OP 27 FEBRUARI 1990

De voorzitter, de heer K.W. van Netten, opende de 23e algemene ledenvergadering, die door circa 50 leden werd bezocht.

Opnieuw ging een jaar voorbij, aldus de voorzitter. Een jaar dat in de geschiedenisboeken zeker vele eeuwen lang zal worden vermeld. Ik doel hier op de politieke omwentelingen in Oost-Europa, welke niet zullen nalaten ook op ons van invloed te zijn. Mensen maken geschiedenis! Dat gebeurt in het groot, op internationaal niveau wereldwijd. Dat gebeurt ook op het beperkte niveau in onze stad. Als Historische Vereniging Vlaardingen richten wij ons met name op datgene wat memorabel is voor de Vlaardingse gemeenschap. Voor ons, die het meemaken en beleven, is dat zeker niet minder belangrijk, ook al komt het veelal niet verder dan Groot-Vlaardingen. En hij vervolgde: Kinderen vragen vaak: "Vertel nog eens van vroeger?". En hoe graag kijken wij als volwassenen niet terug naar onze jeugd, de tijd van onze ouders en grootouders? En dan gaat het juist om datgene wat de kern is van de geschiedenis: de belevenissen van gewone mensen in hun dagelijkse doen en laten.

Hij karakteriseerde het jaar 1989 als een voor de Historische Vereniging Vlaardingen goed jaar, waarbij hij verwees naar het verslag van de secretaris. Als hoogtepunt van het jaar noemde hij de adoptie van het Vissermonument op 19 mei. Met velen waren we daar bijeen op het Visserijplein en herdachten we hen die, van Vlaardingen uitgevaren, zijn gebleven, zo merkte de voorzitter op. Herdenken hoeft niet altijd een droef gebeuren te zijn: het is vaak ook een omzien in dankbaarheid. Het Vissermonument symboliseert datgene wat mede Vlaardingen heeft gemaakt tot wat het is. En de visserij vormt een nimmer opdrogen-

de bron van herinnering van en voor onze leden en de vele andere Vlaardingers. Dat zijn de verhalen die worden doorverteld, die regelmatig ook in onze uitgaven verschijnen. We worden er soms haast onder bedolven!

Wij zijn inmiddels met elkaar al weer een eind op weg in 1990. Wat dit jaar zal brengen voor onze stad? Politieke omwentelingen? Een einde aan de sloop van datgene dat karakteristiek is voor Vlaardingen? Erkenning van de historische waarde van het Buizengat? In elk geval veel aandacht voor de 200-jarige Aeolus.

En wat ons betreft, zo besloot hij, opnieuw een aantal restauratiepenningen. En een Jaarboek, en Tijd-Schriften, en excursies, en lezingen en een toenemend aantal leden.

Als ingekomen stukken waren er de berichten van verhindering van mevrouw M. van Papeveld-Hörst en de heer W. van de Wetering.

Naar aanleiding van de goedgekeurde notulen stelde de voorzitter dat bij lezingen geen entree geheven zal worden voor niet-leden: te veel rompslomp en een barrière voor het werven van nieuwe leden.

Met betrekking tot het verslag van het secretariaat werd het volgende opgemerkt:

- bij de bijeenkomst was verzuimd melding te maken van de rondleidingen op 9, 16 en 22 mei in het Streekmuseum Jan Anderson met onder andere films over Vlaggetjesdag en de Broekpolder;
- de heer F.W. Assenberg maakt niet langer deel uit van de Excursiecommissie.

De kascommissieleden, de heren J. de Bloeme en P. Wapenaar, hebben de kas gecontroleerd en in orde bevonden. De penningmeester, de heer J.J. Westerdijk, werd decharge verleend. Als nieuwe kascommissie werden benoemd de heer P. Wapenaar en mevrouw S.W. van der

Velden-Van Hees. De heer A. Wapenaar werd benoemd tot plaatsvervangend lid.

Het financieel verslag over 1989 en de begroting voor 1990 werden door de aanwezige leden goedgekeurd.

Het voorstel van het bestuur om de contributie per 1 januari 1991 te verhogen tot f 32,50 werd aangenomen. De voorzitter kondigde aan dat het bestuur tijdens de volgende algemene ledenvergadering opnieuw een verhoging voor zal stellen van f 2,50, ingaande op 1 januari 1992. De voornaamste redenen voor deze verhogingen zijn de stijgende kosten van het Jaarboek en de teruglopende steun van de gemeente Vlaardingen voor dit project. Vanuit de vergadering werd de suggestie gedaan een beroep te doen op de politiek om onze vereniging te subsidiëren. In afwachting van de reacties van de politiek en van het gemeentebestuur op dit verzoek zal tot nader order de per 1 januari 1991 ingaande verhoging van f 2,50 per lid op een aparte rekening worden geboekt. Dit alles als een afkeurend signaal ten opzichte van de instelling van de gemeente Vlaardingen.

Met veel woorden van lof werd afscheid genomen van het bestuurslid mevrouw S.W. van der Velden-Van Hees. Daar er geen tegenkandidaten waren gesteld, werden de statutair aftredende bestuursleden de heren C.J. Hart en J.J. Westerdijk herkozen. Tot nieuwe bestuursleden werden gekozen de heer L.A. Kalden en mevrouw M. van Papeveld-Hörst.

De voorzitter informeerde de ledenvergadering over de kansen op een eigen onderkomen in de voormalige Moerman behuizing. Maar er zijn hier, naast mogelijkheden, ook vele beperkingen. Het bestuur zal hier nader op terug komen.

Tijdens de rondvraag werd de suggestie gedaan om bij een lezing de sprekers te voorzien van een draagbare microfoon. Namens Helinium tenslotte werd een dringende oproep gedaan voor "spitters".

Niets meer aan de orde zijnde, sloot de voorzitter de vergadering om 20.15 uur.

JAARVERSLAG EN OVERZICHT ACTIVITEITEN

Het totaal aantal leden bedroeg bij het opstellen van dit verslag 970.

Gedurende het verslagjaar konden wij 83 nieuwe leden aan ons bestand toevoegen. Om diverse redenen lieten 19 leden ons weten dat zij hun lidmaatschap per 1 januari 1991 beëindigd wilden zien. We zijn bijzonder blij dat ook in 1990 de groei van het ledental zich heeft voortgezet en wij hopen dan ook binnenkort het **1000e** lid te mogen verwelkomen.

De algemene ledenvergadering werd gehouden op 27 februari 1990 in de zaal van de Bethelkerk, Burgemeester Verkadesingel 26 te Vlaardingen. Een verslag van deze bijeenkomst is elders in dit nummer opgenomen.

Het bestuur kent sinds de algemene ledenvergadering de volgende samenstelling:

K.W. van Netten, voorzitter
W.C. den Breems, vice-voorzitter
C.J. Hart, secretaris
J.J. Westerdijk, penningmeester
L.A. Kalden
D. van Os
mevrouw M. van Papeveld-Hörst
mevrouw E.C. van der Vlis-Dijkema
W. van de Wetering

Het bestuur vergaderde het afgelopen jaar zes maal.

In het jaar 1990 was de Historische Vereniging Vlaardingen op vele

fronten actief. Zo was de vereniging vertegenwoordigd in de Werkgroep Oudheidkundig Bodemonderzoek Fonotheek, werd deelgenomen aan de Landelijke Monumentendag/Molendag, maakte zij de uitgave financieel mogelijk van de monografie van de Stadskorenmolen getiteld "Eeuwen leven van de wind", door Arie van der Hoek in samenwerking met Matthijs A. Struijs, en van de publikatie "Herbergen in Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht" geschreven en samengesteld door Frans W. Assenberg. Ook voldeed de Historische Vereniging Vlaardingen volgaarne aan het verzoek van de heer A.J. van Bommel om zijn rapport over de historische binnenstad van Vlaardingen te accepteren.

De presentatie van het Historisch Jaarboek Vlaardingen 1990 (14e editie) vond plaats op 27 november 1990 in de voormalige Vleeschhal op de Markt. De auteur van het "titelverhaal", de heer J. van Hees, reikte het eerste exemplaar uit aan de slagers J.J. van der Valk en P. van der Valk, die het bewind voeren over de oudste nog in bedrijf zijnde slagerij van Vlaardingen: Slagerij Gebroeders Van der Valk, Hoogstraat 166.

Wederom was het jaarboek een produktie van de Historische Vereniging Vlaardingen met de medewerking van het Stadsarchief Vlaardingen. Naast de jaarverslagen van de Archeologische Werkgemeenschap Helinium, de Historische Vereniging Vlaardingen, het Stadsarchief Vlaardingen, het Streekmuseum Jan Anderson en het Visserijmuseum, bevat het jaarboek de Kroniek van Vlaardingen 1939, samengesteld door M.A. Struijs en de Kroniek van Vlaardingen 1989, samengesteld door mevrouw M. van Papeveld-Hörst. Voorts telt het jaarboek de volgende artikelen:

- "Het Slagersboek van Vlaardingen", door de heer J. van Hees;
- "Het oude Vlaardings", door prof. dr C. van Bree.

Bijeenkomsten

Een hevig woedende storm deed de lezing "Van Loggers en Werven" door de heren M.P. Zuydgeest en W.C. den Breems verplaatsen van 25 januari naar 8 februari.

De algemene ledenvergadering vond plaats op 27 februari. Na de pauze aandacht voor "De Vlaardingse Muziekkorpsen", belicht door de secretaris van de Vlaardingse Muziekfederatie, de heer H. de Ruiter.

"De Vlaardingen Cultuur en haar vervolg: Vlaardingen opgegraven" was een door Helinium verzorgde lezing op 27 maart. Het programma omvatte tevens een bezoek aan de archeo-ruimte in het Hollandia-gebouw.

Groot was de belangstelling voor de voordracht op 24 april door Kolonel b.d. van de Koninklijke Luchtmacht A.P. de Jong over het luchtgebeuren boven Vlaardingen tijdens de oorlogsjaren 1940-1945.

Het 200-jarig bestaan van de korenmolen Aeolus op de Kortedijk werd in woord en beeld in de schijnwerpers gezet op 27 september. Ondersteund door een dia-programma van de heer A. Ouwendijk vertelde de heer J.T.M. Gunneweg het verhaal over onze molen.

Op 23 oktober nam de heer F.W. van Ooststroom de aanwezigen mee naar de oude boerderijen in onze omgeving. Het was een tocht aan de hand van aquarellen van de beroemde kunstenaar J. Verheul Dzn.

"Het weeshuis - de geschiedenis van een Vlaardings monument" werd op 20 november op lokatie verteld en vertoond door de heren J.P. ter Brugge en M.A. Struijs. Na afloop vond er een rondleiding door het gebouw plaats.

Het gemiddelde aantal bezoekers van deze bijeenkomsten bedroeg 150 leden en andere belangstellenden.

Commissies

De commissies van de Historische Vereniging Vlaardingen - gevormd uit leden en bestuursleden - waren ook in dit verslagjaar zeer actief.

Excursie-commissie:

M. de Baan, P.J. Westerdijk en W. van de Wetering.

Op 9 juni was er de - volgeboekte - voorjaarsexcursie naar Heemstede/Bennebroek. De deelnemers genoten van een gevarieerd programma: van een oude kerk, een kruidentuin, een hofje, tot een imposante buitenplaats.

Het Staelduinse Bos werd bezocht op 15 september. Na een presentatie in het bezoekerscentrum volgde een wandeling over dit prachtige landgoed.

Commissie Industrieel Erfgoed Vlaardingen:

W.C. den Breems, C.J. Hart, mevrouw J.P. de Ligt-Verboon, A.A. Pietersen, W. van de Wetering en M.P. Zuydgeest.

Naast de afronding van een aantal onderzoeksprojecten werd en wordt intern beraadslaagd over de taakstelling van de commissie.

Commissie Lezingen:

Mevrouw J.F. Blankert, D. van Os en A. Ouwendijk.

De commissie kan opnieuw terugzien op een zeer geslaagd jaar. Het rouleren langs een groot aantal Vlaardingse lokaties draagt zeker bij tot de groei van het ledenbestand.

Commissie Stad en Monument:

J. Amoureux, M. de Baan, A.J. van Bommel, J.P. ter Brugge, L. Droppert, C.J. Hart, J. de Ligt en als notuliste mevrouw A. Oostrum.

In het afgelopen jaar werd veel tijd besteed aan het in gang zetten van een structureel overleg met de gemeente, wat een pre-actief beleid van de commissie mogelijk zal maken. Hiernaast aandacht voor: kandidaten voor Restauratiepenningen, plannen tot sloop/verbouw van karakteristieke objecten en voorstellen tot renovatie.

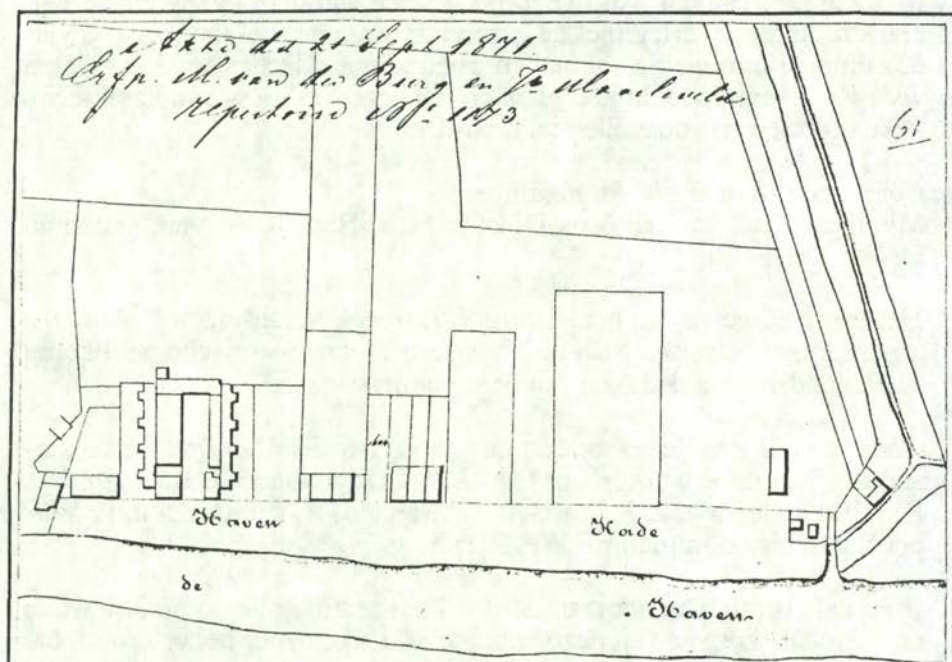
Commissie Historische Publikaties:

Mevrouw E.C. van der Vlis-Dijkema, C.J. Hart, K.W. van Netten en D. van Os.

Het mederedigeren van het Historisch Jaarboek Vlaardingen 1990 en advisering met betrekking tot de "sponsoring" van historische publikaties waren onder meer de taken van deze commissie.

Onder de commissie ressorteert de *Werkgroep Tijd-Schrift*. De samenstelling van deze werkgroep: C.M.L.P. Bracco Gartner, L.A. Kalden. P. van der Leeden, H.J. Luth, A. Maarleveld, E. van Rongen, P. Wapenaar en als coördinator F.W. Assenberg.

Bij de afsluiting van het jaar 1990 wil het bestuur alle commissieleden en de vele bezorgers van onze publikaties danken voor het vele werk dat zij in het belang van onze vereniging verzetten.

Situatie in 1871. Uiterst links de Bleekstraat met het kantoor van de Wijnimport Mij. A. Hoogendijk. Daarnaast het lange pand van Kikkert. Hoe de 1e en 2e Scheveningse Buurt in elkaar zat is daarnaast goed te zien.

HET ONTSTAAN VAN DE "SCHEVENINGSE BUURT", HET ONTSTAAN VAN DE WILLEM BEUKELSZOON- STRAAT ALSMEDE DE GESCHIEDENIS VAN HET PAND WILLEM BEUKELSZOONSTRAAT 2

Matthijs A.Struijs

Begin 1989 onderzochten W.C. den Breems, M.P. Zuydgeest, J. de Ligt-Verboon, en S. Pama, leden van de Commissie Industrieel Erfgoed Vlaardingen (CIEV), onder leiding van M.A. Struijs in het Stadsarchief de geschiedenis van het pand Willem Beukelszoonstraat 2. Uit een onderzoek dat M.A. Struijs instelde naar de geschiedenis van de panden van Restaurant De Koperen Kap aan de Oosthavenkade en in de Willem Beukelszoonstraat bleek dat Willem Beukelszoonstraat 2 vroeger deel uitmaakte van het bedrijfscomplex van de Maatschappij "Regt door Zee". Dit uit Scheveningen afkomstige bedrijf werd de stichter van wat in Vlaardingen bekend werd als "De Scheveningse Buurt". De resultaten van beide onderzoeken worden hieronder gecombineerd weergegeven.

Inleiding

Hoewel dat bekend kan zijn wordt hier toch nog even gememoreerd dat het terrein waarop in de loop van de tijd de Oostwijk werd gerealiseerd, in 1830 door de laatste ambachtsheer van Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht, Diderik van Leijden Gael, voor 100.000 gulden werd verkocht aan de gemeente Vlaardingen. De stad kreeg hierdoor de mogelijkheid zich in oostelijke richting flink uit te breiden. En dat moet een zeer welkome uitbreiding zijn geweest, want sedert eeuwen kon Vlaardingen slechts in één richting groeien: naar het zuiden, door land op de rivier de Maas te veroveren. Want verder werd de stad aan alle zijden ingesloten

door het land van de ambachtsheer en van Vlaardinger-Ambacht en kon daar geen kant op.

Toch kwam de oostelijke uitbreiding slechts langzaam op gang. Bedrijven gingen de woningbouw voor. Eerst vestigde zich een kalkbranderij op het terrein, gevolgd door de Gasfabriek in 1859. In 1862 een garancinefabriek (garancine, of meekrap, is rode verfstof, red.) aan het Oosterhoofd en in 1867 Touwslagerij "De Zeevaart", langs de kade van de zogenaamde "Buitenweide", ter plaatse van de latere 1e Van Leijden Gaelstraat. Eveneens in 1867 vestigde rederij "De Noordzee" zich aan de Oosthavenkade, in 1869 gevolgd door de uit Scheveningen afkomstige Maatschappij "Regt door Zee", waarop we nog uitvoerig terugkomen. Verder kwam er een machinale nettenbreierij van reder A. Hoogendijk, ter plaatse van het nog bestaande pakhuis tegenover de Prinses Julianabrug, en in 1877 richtte de directeur van rederij "Het Noorden", de Groninger J.W. Muurling, de Hollandsche Boterfabriek "VACCA" op. In 1881 ging dat bedrijf echter failliet en werd opgekocht door een concurrent, die het bedrijf doorverkocht aan de Brabander Constant Hendrik Hummelinck, later Wagenaar Hummelinck genaamd. Deze vestigde er de zo bekend geworden Fabriek van Melk- en Voedingsmiddelen "Hollandia" in, waarvan het kantoor en de drie eerste bedrijfspanen nog steeds bestaan (Oosthavenkade 42 t/m 44).

De woningbouw in de wijk kwam pas goed op gang toen de Schiedamseweg werd bestraat. Eerst in 1881 tot aan de Eendrachtstraat en in 1887 tot aan de Schiedamsedijk. Aan die Schiedamseweg bouwden de reders hun kapitale villa's, zoals die van IJzermans uit 1883, waarin nu Bank Mees & Hope is gevestigd. Naar een plan van de toenmalige directeur Gemeentewerken, ir. Itz, werd vervolgens de woonwijk ten zuiden van de Schiedamseweg volgebouwd. De Bleekstraat en Dwarsbleekstraat, de Oranjestraat, de Willem Beukelszoonstraat, de Koningstraat, Eendrachtstraat, Callenburgstraat, Kortestraat, Nieuwstraat, Boterstraat, Oosterstraat en Bokkingstraat (later Maasstraat) kwamen vóór 1890 tot stand. Uiteindelijk was zo rond het jaar 1925 de gehele driehoek tussen de Oude Haven, de Schiedamsedijk en de Nieuwe

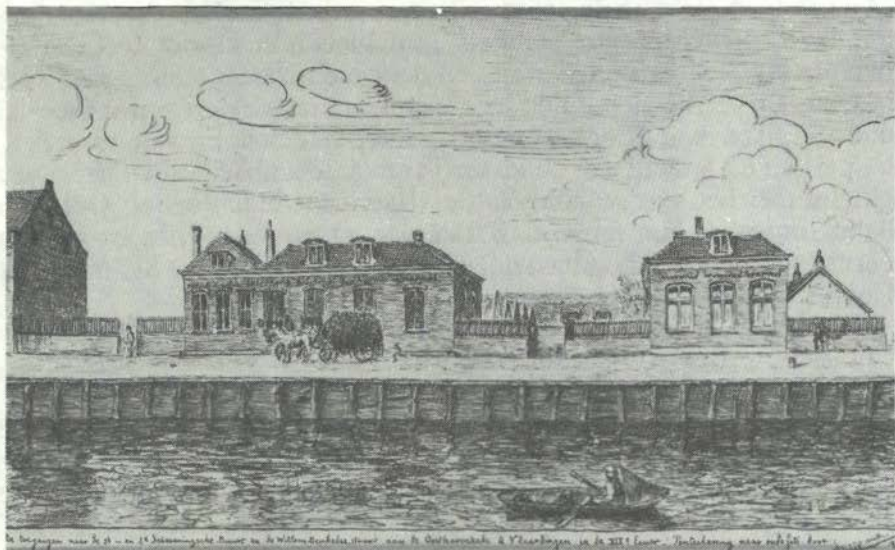

Maas volgebouwd, inclusief twee havens, enkele kerken, diverse scholen, bejaardentehuizen en winkels. Inmiddels is een groot deel van die bebouwing al weer verleden tijd en door nieuwbouw vervangen. Veel industrieën verdwenen uit de wijk, sommige naar elders, maar meestal door faillissement of opheffing om andere redenen. En vele rederijen, kuiperijen en andere aan de visserij verwante ambachtelijke bedrijven gingen met het verdwijnen van de visserij mede ten onder. Ook hun behuizingen, in hun soort vaak fraai van vorm, verdwenen en werden vervangen door vaak fantasieloze nieuwbouwwoningen. Sic transit...! Helaas.

Maatschappij "Regt door Zee"

De meeste van de hiervoor genoemde rederijen waren gevestigd aan de Oosthavenkade. Behalve de al genoemde waren er ook nog de firma's Kikkert en IJzermans en de rederij "Flevo" van Van Abshoven. De vestiging van de Maatschappij "Regt door Zee" zou uiteindelijk sterk bepalend blijken te zijn voor de ontwikkeling van de Oosthavenkade, ten noorden en zuiden van de tegenwoordige Willem Beukelszoonstraat.

Deze Maatschappij richtte zich op 28 juni 1869 vanuit Den Haag met een brief tot de Vlaardingse gemeenteraad en verzocht daarin om grond in erfpacht te mogen ontvangen. De Maatschappij wilde het bedrijf "voorgoed" in Vlaardingen vestigen. De plannen logen er niet om: ze wilden de zaken in Vlaardingen kennelijk groots aanpakken. Al in die eerste brief sprak men over het nodig zijn van "loodsen, gebouwen en magazijnen", alles in het meervoud dus¹. De Vlaardingse gemeenteraad reageerde zeer enthousiast, maar wilde wel het onderste uit de kan hebben door de Maatschappij niet alleen erfpacht te laten betalen (1 gulden en 80 cent per 100 vierkante ellen), maar ook te laten meebetalen aan straataanleg en beschoeiing van de haven. Maar dat vonden de aandeelhouders van de Maatschappij nu weer niet zo geslaagd. Zij deden dan ook prompt een tegenzet door te dreigen hun bedrijf dan maar in Maassluis te vestigen! Dat gaf in Vlaardingen de doorslag: men

Uiterst links het pakhuis van Kikkert, daarnaast het terrein waarop "Oporto" werd gebouwd. Vervolgens de in 1919 gesloopte woning, ter plaatse waarvan "De Hollandse Vlag" werd gebouwd en waarin momenteel restaurant "De Koperen Kap" is gevestigd. Dan het "Boerenleenkand", met daarnaast de bedrijfsstraat die later de Willem Beukelszoonstraat zou worden. Uiterst rechts de zijgevel van de woningen aan de 2e Scheveningse Buurt. Pentekening naar een oude foto door A. Bijl Mz.

besloot niet moeilijk te doen. Een raadslid maakte daarbij de voor die tijd wat modern klinkende opmerking: "Wij moeten de Maatschappij "Regt door Zee" nú pakken!"² Op 8 juli 1869 verkreeg de Maatschappij het erfpachtrecht van ruim twee bunder land langs de Oosthavenkade, "teneinde daarop te stichten verschillende woonhuizen, loodsen, taanderij, wanddroogerijen

Wat het bedrijf daar nu eigenlijk voor werk deed werd niet geheel duidelijk. Uit een reclamebrief blijkt dat de Maatschappij sedert haar vestiging in Vlaardingen aan haar activiteiten een "Nettenhandel in het groot" had toegevoegd. Maar men voerde zelf ook haring aan en wel "van de eerste soort", wat te danken was aan het gebruik van hun goed bewerkte en goed ingerichte netten. De Maatschappij beschikte ook over een eigen taanderij, waar de netten viermaal werden getaand, "met de beste soort zuivere caoutchouc, zonder eenige bijmenging van goedkoopere grondstoffen". Reparaties aan netten of aan gehele vleten kon het bedrijf ook uitvoeren.⁴

Liquidatie en openbare verkoop

"Voorgoed" werd het bedrijf echter niet gesticht, want al in het begin van 1880 werd tot liquidatie besloten. Waarom weten we niet, maar dat is voor het verdere verloop van deze geschiedenis onbelangrijk. Het feit dat op 3 maart 1880 werd overgegaan tot de openbare verkoop van alle bedrijfsgebouwen, woningen en terreinen is voor nu van meer belang. De titel van de gedrukte veilingcatalogus geeft een goed inzicht in de omvang van het onroerend goed van de Maatschappij: "Openbare verkoop van onderscheidene in 1870 gebouwde woon- en pakhuizen en werkmanswoningen, alsmede een in volle werking zijnde nettentaanderij, voorts uitgestrekte terreinen, geschikt tot stichting van Fabrieken, alles nabij de Haven aan de Oosthavenkade te Vlaardingen, verder verschillende daaraan belendende perceelen Grond, geschikt tot het bouwen van Huizen, kuiperijen, bouwmanwoningen enz., aan der Schiedamschen Weg te Vlaardingen..."⁵

Het noordelijke hoekpand

Niet minder dan 52 percelen kwamen vervolgens onder de hamer. Als eerste perceel wordt het woonhuis genoemd, staande op de noordelijke hoek van de Oosthavenkade met de huidige Willem Beukelszoonstraat, een straat overigens die bij het bedrijf behoorde en waarvan steeds de helft van de breedte bij de omliggende panden werd meeverkocht. Dit woonhuis bevatte een souterrain met kantoor, kamer, keuken met pomp, zeer ruime kelder; boven (dat is begane grond op de Oosthavenkade), waren drie woonkamers "en suite" en twee achterkamers, alle "geplafonneerd" en van stookplaatsen voorzien. Ook was er nog een provisiekamer. Op de zolder waren twee afgeschoten kamertjes. Dit pand werd op de veiling gekocht door metselaar Dirk de Lange. In 1897 werd het eigendom van de scheepsbevrachter J.H. Stroober, in 1898 van C.H. Hummelinck, in 1912 van Maria Louise Cleyndert-Engelcke. Deze laatste liet het pand in 1912 met een verdieping verhogen. Vervolgens kwam het aan reder Arie Pot. In 1927 werd het aangekocht door de Coöperatieve Vereeniging Centrale Landbouwboekhouding in Zuid-Holland, die nog steeds in het helaas nogal verwaarloosde pand gevestigd is.

Houten pakhuizen

De volgende vijf te veilen percelen waren houten pakhuizen, gelegen ten oosten van het woonhuis, aan de ten zuiden daarvan gelegen straat en dat is dus aan de noordzijde van de bedrijfsstraat, de latere Willem Beukelszoonstraat. Het eerste pakhuis daarvan werd in 1891 door een stenen vervangen, dat echter in 1903 afbrandde en daarna op zijn beurt werd vervangen door het huidige pand "Malaga", dat behoort tot restaurant De Koperen Kap.

"Oporto"

Perceel nummer 7 was een stuk braakliggende grond, gelegen aan de Oosthavenkade, ten zuiden van het pakhuis van de firma Hendrik Kik-

kert (het latere woonhuis van familie De Kok en de Keukenhandel van Boot) en die grond was "uitnemend geschikt voor bebouwing". In 1888 werd daarop dan ook door Dirk de Lange voor de firma A. Hoogendijk, het Wijnpakhuys "Oporto" gebouwd.

"Scheveningse Buurt"

Het perceel nummer 8 was een werkmanswoning met een plaatsje en een ten westen ervan gelegen bleekveld. Deze woning stond tussen het hiervoor genoemde open terrein en het hoekpand in. Deze woning werd in 1919 gesloopt en vervangen door het pand genaamd "De Hollandse Vlag", waarin nu restaurant "De Koperen Kap" is gevestigd. Achter de genoemde werkmanswoning stonden nog zeven andere gelijkvormige werkmanswoningen, zij het dat de één wat groter was dan de ander. Ook aan de andere zijde van de huidige Willem Beukelszoonstraat stonden acht van deze huisjes. Voorzover zij niet door personeel van "Regt door Zee" werden bewoond, werden zij verhuurd voor 1 gulden en 70 cent per week. Zoals opgemerkt kwam de Maatschappij "Regt door Zee" uit Scheveningen en men had kennelijk een aantal eigen personeelsleden van daar meegebracht en hier deze woningen voor hen gebouwd. Zo kwam het dat deze beide rijen woningen in Vlaardingen de benaming kregen van "Scheveningse Buurt", de 1e en 2e wel te verstaan: ten noorden en ten zuiden van de huidige Willem Beukelszoonstraat. De woningen stonden met hun ruggen tegen de pakhuizen die hun voorgevel aan de straat hadden.⁶

Stadsstraat

Uit de voorwaarden tot de verkoop blijkt dat het de bedoeling was van de voormalige bedrijfsstraat, een stadsstraat te maken, want de kopers van de percelen 30-40 en 45-49 zouden "Straat A" vóór 1 mei 1881 op een hoogte moeten brengen van 1 palm boven de Schiedamseweg en de gehele straat behoorlijk moeten bestraten. (In die tijd nam de gemeente Vlaardingen een straat pas van de eigenaren over, als deze gerioleerd en bestraat was). De naam van de straat werd in 1883 officieel vastgesteld

Het pand Willem Beukelszoonstraat 2. Na de opknapbeurt.

als Willem Beukelszoonstraat, genoemd naar wat men toen dacht, de "uitvinder" van het haringkaken, de visser Willem Beukelszoon., die in de 14e eeuw te Biervliet leefde. Maar vermoedelijk heeft hij een al bestaande techniek alleen maar verbeterd. Hoewel er veel bidders waren, kwam het merendeel van het terrein en de opstallen in handen van 15 mensen, waarvan 7 in combinatie. Het grootste deel ging naar metselaar Dirk de Lange, namelijk in totaal 28 percelen.

Het pand Willem Beukelszoonstraat 2

Bij de aankoop van Dirk de Lange behoorde ook het 17e perceel, dat werd omschreven als "een pakhuis en de ten oosten daarvan gelegen stal, met de ten noorden gelegen straat ter halver breedte, kadaster nummer B-2125, groot 4 vierkante roeden, 45 vierkante ellen". Op het pand rustte de erfdienstbaarheid dat uitweg moest worden verleend aan (bezitters en/of gebruikers van) enkele andere percelen naar de Oosthavenkade. Bij de opbieding ging perceel 17 in voorlopige koop over aan Johannes Hoogerwerf Leendertszn, voor een bod van 4.000 gulden. Bij de afslag werd het perceel ingezet op 4.600 gulden en gemijnd op 4.625 gulden door dezelfde Hoogerwerf. Bij de afmijning van de combinatie van de percelen 16 en 17, sloeg Hoogerwerf opnieuw toe met 9.375 gulden, maar uiteindelijk mijnde Dirk de Lange voor de combinatie van de percelen 16 tot en met 27 een bedrag van 18.975 gulden en later voor de percelen 1 tot en met 26 (aan de noordzijde van de Willem Beukelszoonstraat) een som van 37.145 gulden, waarmee deze de definitieve koper werd. Op 1 mei 1880 werd het erfpachtrecht van de grond verkocht. De kopers betaalden gezamenlijk hiervoor 10.845 gulden en 20 cent.

Johannes Hoogerwerf

De koopman en reder Johannes Hoogerwerf had er kennelijk toch zijn zinnen op gezet. Op 25 april 1884 verkocht De Lange het dan ook aan hem voor 6.000 gulden. Dat het pand door de verkoop uit de sfeer van een tot een bedrijf behorend pakhuis was gehaald blijkt uit het feit dat

het inmiddels voorzien was van een wijknummer en -letter: Wijk R, nummer 287.⁷

Johannes Hoogerwerf, "zich gewoonlijk schrijvende Hoogerwerff", overleed op 18 juli 1885. Hij was tweemaal getrouwd geweest, met Johanna Drop en Maartje de Zeeuw. Het pakhuis, dat in die tijd werd verhuurd, werd geërfd door Maartje de Zeeuw en de zoon uit het eerste huwelijk Leendert Hoogerwerf. In de akte van boedelscheiding wordt het op 13 augustus 1885 geschat op een waarde van 8.400 gulden.⁸

In 1903 verkocht Maartje de Zeeuw het pakhuis voor 5.500 gulden aan een groepje handelaren: Willem Adrianus van der Baars, winkelier te Vlaardingen, Gerhardus Johannes Sizoo, graanhandelaar te Woerden, Arij Rijkhoek, grondeigenaar te Rotterdam en Jacobus Proost, reder te Vlaardingen. In hun gezelschap bevond zich ook een vrouw, namelijk Gijsberdina de Radder, gehuwd met Johannes de Lange, administrateur te Rotterdam. Deze groep leende de koopsom van de weduwe Hoogerwerf en gaven het pakhuis ervoor in hypotheek. Het bedrag moest met 200 gulden per jaar worden afgelost. Het totaal mocht niet eerder dan op 15 november 1908 geheel zijn afgelost. De rente bedroeg 4% per jaar.⁹ In de loop van de tijd dunde deze groep uit, totdat Jacob Proost alleen overbleef en deze verkocht vanuit Zuid-Dakota in Noord Amerika het pakhuis op 20 oktober 1909 aan de Maatschappij "Onderling Grondbezit" te Vlaardingen voor 4.800 gulden.¹⁰

Hout of steen ?

Uit de tijd dat het pand in handen was van "Onderling Grondbezit" zijn enkele brieven bewaard gebleven, die verklaren waarom de houten gevel van het pakhuis niet tot de grond doorloopt en die bovendien duidelijk maken dat het weinig heeft gescheeld of die houten gevel was geheel verdwenen.¹¹

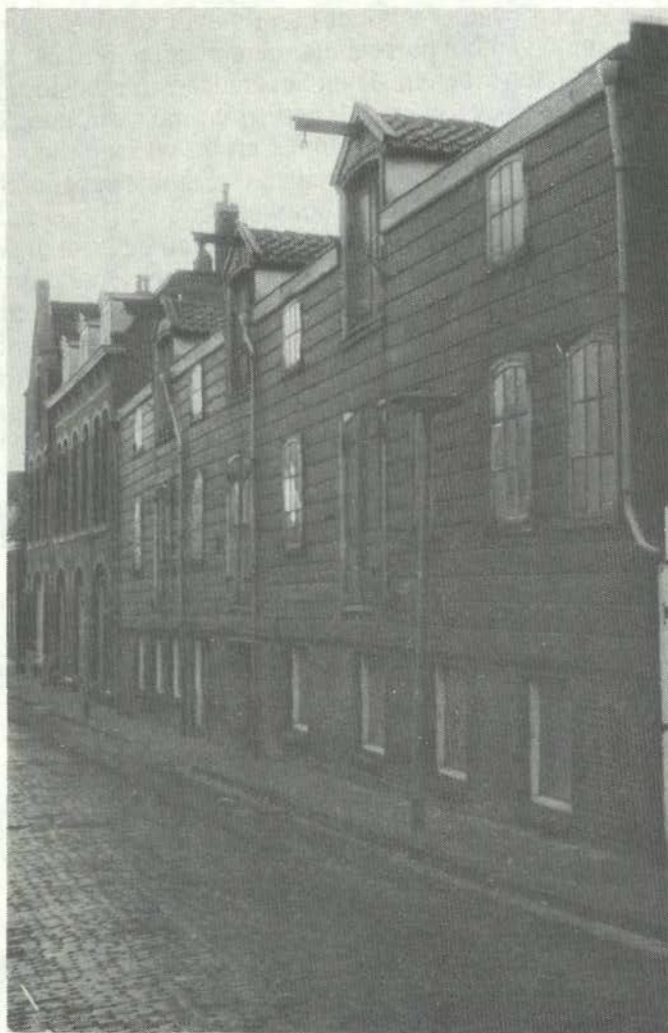
De stenen ondermuur had te maken met de aanleg van trottoirs in de Willem Beukelszoonstraat. Elke woning of ander gebouw had vroeger

een eigen "stoep". De één hoger dan de ander, smal of breed, al naar gelang de diepte van het perceel dat men in eigendom had, toeliet. Vaak waren dit granieten stoepen. Toen het stadsbestuur besloot trottoirs aan te gaan leggen, die overal even breed en vooral even hoog zouden zijn, moesten van elke eigenaar de stukjes grond waarop die stoepen lagen worden aangekocht of geruild tegen andere stukjes grond. Soms vergde dit ook aanpassingen aan de gebouwen, zoals bij ons pakhuis. Daar bestond die aanpassing in het verwijderen van de houten wand om het trottoir goed tegen de gevel aan te laten sluiten. Op 22 april 1915 was een grondruil tussen de Maatschappij en de gemeente tot stand gekomen die de aanleg van het trottoir voor het pakhuis mogelijk moest maken. In reactie hierop vroeg de Maatschappij vergunning om "in plaats van de bestaande houten wand van de verdieping begane grond, een 1 steens muur, dik 33 cm, te mogen plaatsen". Nu was het echter zo, dat de gemeenteraad op 18 juli 1913 een rooilijn voor de Willem Beukelszoonstraat had vastgesteld en dat hield voor nummer 2 in dat het pand achteruit zou moeten worden gebracht. Hoewel de directeur Gemeentewerken in zijn advies opmerkte dat het aanhouden van de nieuwe rooilijn niet in de ruilovereenkomst was besloten, werd aan de Maatschappij de bouwtekening teruggestuurd met daarop de nieuwe rooilijn in rood aangegeven! Ook de bouwvergunning werd afgegeven overeenkomstig de nieuwe rooilijn.

Directeur Bloemendaal van "Onderling Grondbezit" nam dit niet en vroeg een nieuwe beschikking op grond van een ongewijzigde tekening. Maar B & W berichtten hem dat de grondruiling juist had plaatsgehad om een betere toestand van het pakhuis in de hand te werken. Van de gestelde rooilijn konden zij niet afwijken, omdat die door de gemeenteraad was vastgesteld.

Meer dan een jaar later, in september 1916, was er nog steeds niets gebeurd. Op 30 september van dat jaar zonden Burgemeester & Wethouders een herinnering over één en ander aan de Maatschappij. Bloemendaal heeft toen in een brief de zaken eens op een rijtje gezet, waaruit duidelijk blijkt dat het nooit de bedoeling is geweest de voorgevel van

Het pand van G. Nieuwstraten.

het pand 8 centimeter achteruit te brengen. Het bouwen van de muur was al opgedragen en aangenomen door D.L. Baauw, maar na de tweede weigering door het gemeentebestuur heeft men die van zijn aanneming ontslagen. Verder schoof hij de zaak van zich af door op te merken dat het pand inmiddels was verkocht en dat het gemeentebestuur nu bij de nieuwe eigenaar moest zijn. Hij eindigde zijn brief met: "Wanneer bij het Gemeentebestuur wordt bejammerd dat de toestand in de Willem Beukelszoonstraat nog niet in orde is, dan ligt de schuld daarvan niet bij het Bestuur van de Maatschappij Onderling Grondbezit, dat steeds getracht heeft coulant en volgens afspraak de zaak uit te voeren, zonder kosten te ontzien, doch door verkeerd begrip van de zijde van het Gemeentebestuur is van de uitvoering nooit iets gekomen". De bedoelingen die de gemeente met het pand had zijn duidelijk: "een verbeterde toestand van het pakhuis" en 8 centimeter achteruit. Zou dat niet ongeveer de dikte zijn van de beplanking van de voorgevel? Natuurlijk: het pand had een stenen gevel moeten krijgen! Ook in die tijd waren er slimme gemeentebestuurders!

Maar gelukkig is het oorspronkelijke plan van "Onderling Grondbezit" later toch nog uitgevoerd, zodat de charme van het pand behouden bleef als enig overgebleven houten pakhuis in Vlaardingén. Uit Bloemendaal's brief kwamen we te weten dat het pand inmiddels was verkocht. Bij openbare veiling ging het op 1 september 1916 voor 7.500 gulden over aan de N.V. Zeevisscherij Maatschappij "Excelsior".¹² Deze N.V. is in 1929 geliquideerd. De liquidateurs verkochten het op 14 augustus 1929 voor 5.700 aan de winkelier Willem Post, maar die kocht het niet voor zichzelf, maar voor ... Govert Bloemendaal ... voor "Onderling Grondbezit".¹³ Op 28 januari 1943 verkocht deze Maatschappij het weer door en wel aan de koopman Cornelis van der Vlis, Dirk Adrianuszoon. Hij betaalde 6.300 gulden contant voor wat dan is "een kuiperij met zolder, kantoor, open plaats en erf".¹⁴

De familie Van der Vlis verkocht het pand in 1973 aan de huidige eigenaar, de heer G. Nieuwstraten, die er als huurder na het overlijden van de heer C. van der Vlis een haringinleggerij in had gevestigd. Het pand

werd met veel zorg opgeknapt en vervolgens zeer goed onderhouden. Dat hij hiervoor in 1977 de Restauratiepenning van onze vereniging kreeg was zeer wel verdiend!

Bronnen

De opeenvolgende reeks eigenaren bleek eerst uit de Kadastrale Leggers Gemeente Vlaardingen, de artikelnummers 7579, 5911/2, 5911/1, 4849/71, 4849/65, 4849/43, 4570/106, 4950/1, 4553/1, 3104/5, 3104/1, 2809/2, 2655/1, 1142/36, 1142/31, 1782/70, 1782/31, 1782/18, 1735/180, 1735/156 en 157, 402/352 en 353, 402/347 en 348. Aan de hand van de vermeldingen van data van verkoop, successie etc. in die leggers werden de in de ondergenoemde akten gevonden.

1. Correspondentie Gemeentebestuur, 1869 juni 30.
2. a.v., 1869, nummer 130.
3. Notulen Gemeenteraad, 1869 juli 8.
4. Bibl. Stadsarchief
5. a.v.
6. Blijkt o.m. uit perceelkaart behorende bij erfpachtakte 1871 sept.21.
7. Notariële Archieven Vlaardingen, 1884, akte nummer 138.
8. a.v., 1885, akte 246.
9. a.v., 1903, november 16.
10. a.v., Notaris Van der Feltz, 1909, okt. 20.
11. Correspondentie Gemeentebestuur, 1915, agenda nummer 111.29/1 t.m. 111.29/8. 12 Openbare veiling, notaris Van der Feltz, 1916 sept.1.
13. Voor notaris Van der Feltz, 1929 augustus 14.
14. a.v., 1943 januari 28.

De nummers 10, 12, 13 en 14 i.b.v. huidige eigenaar.

"AMERIKA, AMERIKA"

Matthijs A. Struijs

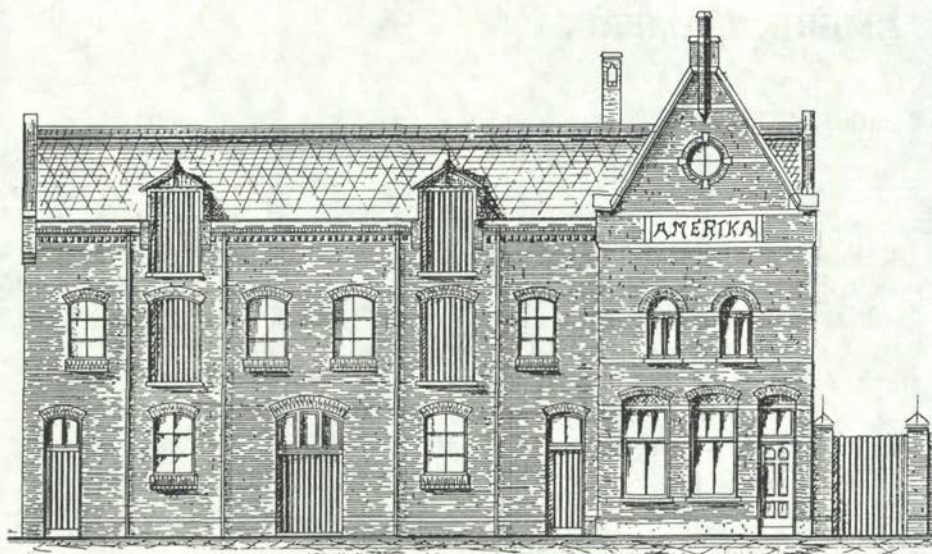
In mei 1989 kwam ik tot de ontdekking dat wederom een stuk van de Vlaardingse stadsbebouwing onverhoeds was gesloopt. Op "inspectie" bij het Visserijmonument aan het Grote Visserijplein ontdekte ik door een gat in de bebouwing van de zuidzijde van de Koningin Wilhelminahaven zuidzijde nummer 14, dat het pakhuis genaamd "Amerika" plotseling van de aardbodem was verdwenen. Navraag bij het hoogste echelon van ons stadsbestuur leverde een tot heden durende stilte op. Kennelijk was men daar niet van de sloop op de hoogte. Het terrein van het pand is inmiddels in gebruik genomen als openluchtwerkplaats van de erachter staande pijpleidingfabriek.

Dat niemand van deze sloop op de hoogte was is bedenkelijk. Zeker omdat kort ervoor het stadsbestuur beloofd had de Historische Vereniging Vlaardingen (in dit geval met name de Commissie Industrieel Erfgoed Vlaardingen) voortaan beter op de hoogte te houden van het sloop- en bouwbeleid van de gemeente Vlaardingen.

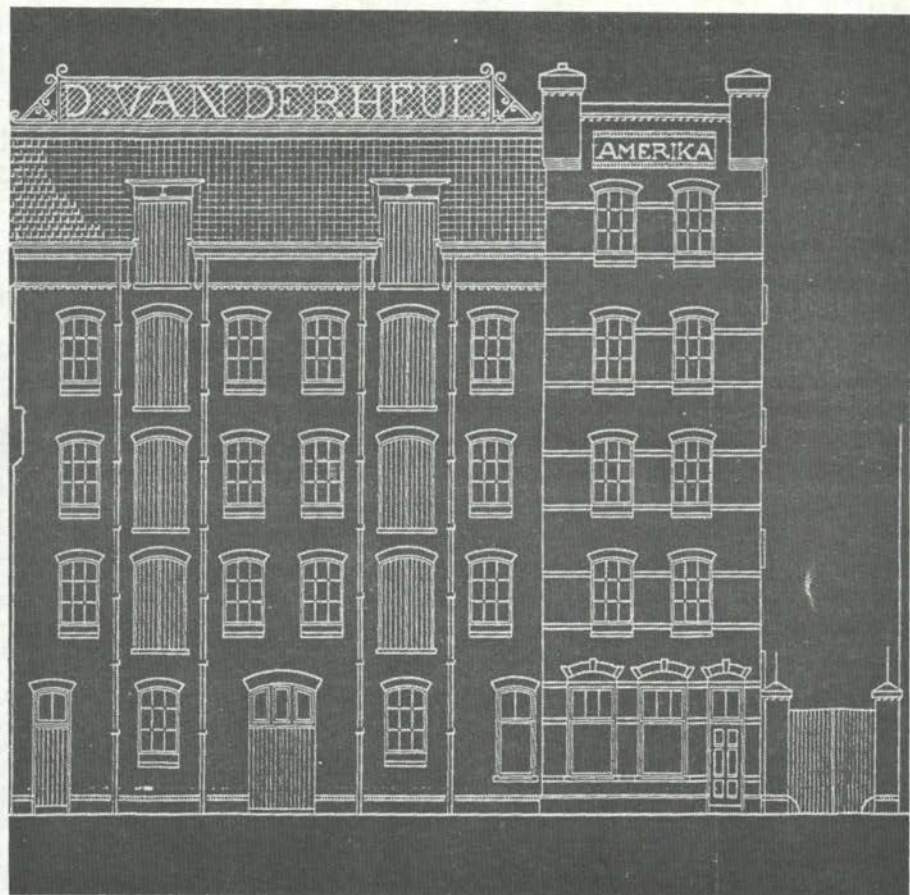
"Ter nagedachtenis" hierbij de ontwerptekeningen en enkele foto's van het pand.

Het werd in 1902 door Dirk van der Heul als rederijpakhuis gesticht, met één verdieping en een zolder. In 1916 liet hij het verhogen met twee verdiepingen en een hoge zolder.

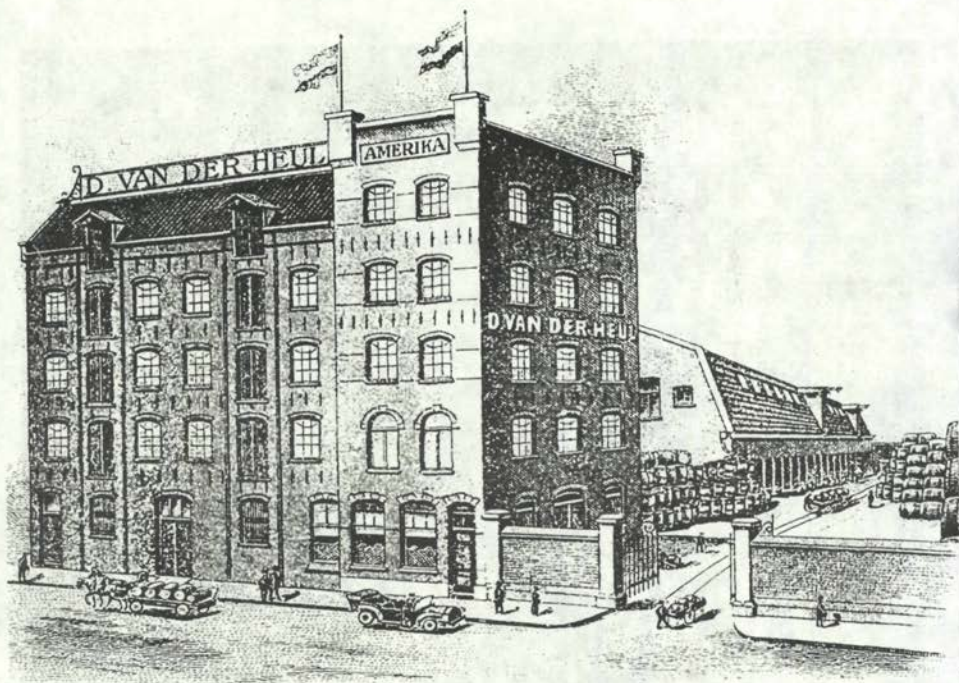
Jammer dat zo'n beeldbepalend pand ook al moest verdwijnen.

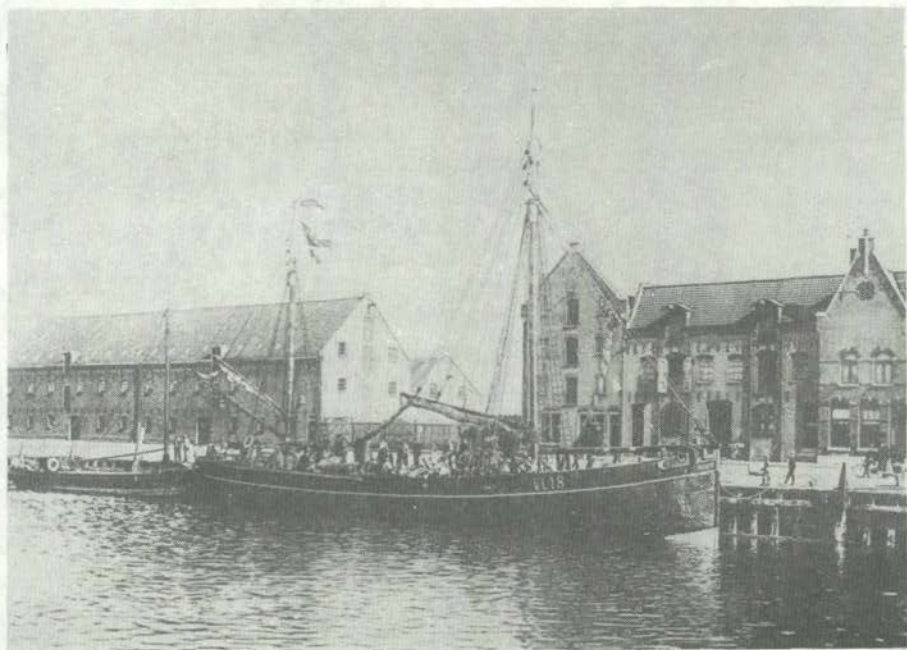
Het oorspronkelijke pand uit 1902.

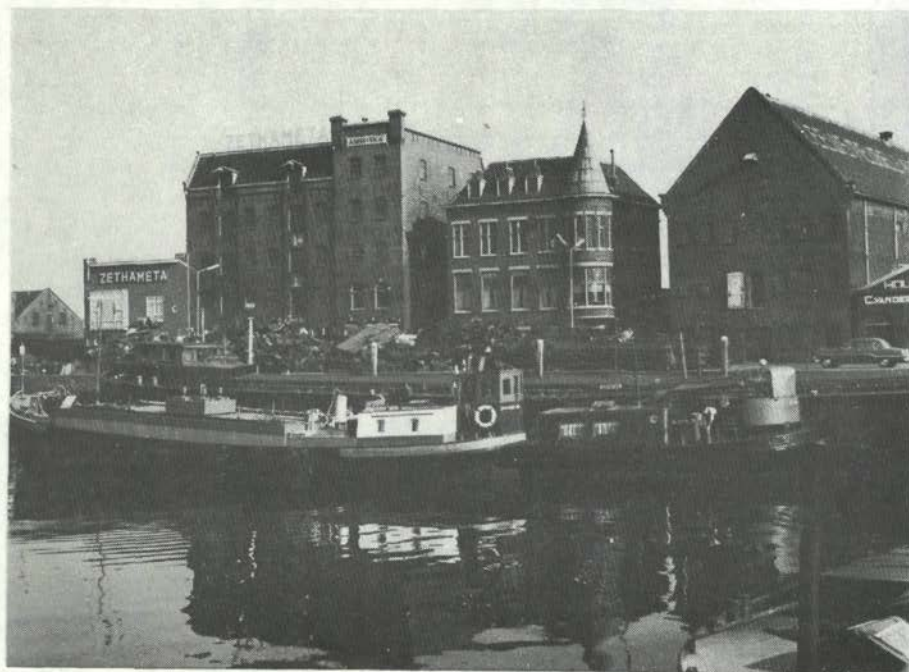
Plan voor de uitbreiding uit 1916.

Tekening uit het briefhoofd van D. van der Heul.

Uiterst rechts het oorspronkelijke pand uit 1902.

In gebruik door ZETHAMETA. April 1956.

BIJ "HET VLAARDINGEN UIT MIJN JEUGD" VAN P. BORSBOOM IN TIJD-SCHRIFT NUMMER 43

N. van Minnen

Bovenstaand artikel bracht mij tot het maken van enkele opmerkingen. In de jaren waarover de heer Borsboom schrijft, woonde ik in de Landstraat, op nummer 81, om precies te zijn van 1920 tot 1941. Ook voor mij geldt in dezelfde mate: "Ik kan er ook wel eens naast zitten". Ik zou dit verhaal overigens niet geschreven hebben als ik het zijne niet met zoveel genoegen en waardering gelezen had.

De Markt en de Grote Kerk

Mijn vader Nicolaas van Minnen was van 1902 tot aan zijn dood in 1920 koster van de Grote Kerk op de Markt. Ik zie de kerk nog voor mij zoals ze toen was en tot de restauratie is gebleven. Ten aanzien van de plaatsen in de kerk: de plaatsen het dichtst bij de preekstoel (buiten "het doophek" waar de ambtsdragers en notabelen plaats namen, ook wel "de ronde vijver" genoemd) werden verhuurd. Jaarlijks werden de door overlijden en vertrek uit de gemeente vrijgekomen plaatsen bij opbod verkocht. Men kocht dan voor het hoogst geboden bedrag het "huurrecht", waarbij men dan elk jaar toch nog de jaarhuur moest betalen. Er waren plaatsen van f 5,50, f 6,60 en f 7,70 per jaar (mischien waren er nog meer gradaties).

Die plaatsen moesten voor de eigenaar of huurder beschikbaar blijven tot de koster kort voordat de dienst begon het teken "vrij" had gegeven. Eventueel mocht je er eerder gaan zitten wanneer je van de eigenaar - die er dan zelf die zondag niet zou zijn - daarvoor toestemming had gekregen. Je ging dan bijvoorbeeld "op de plaats van Jan" zitten. De

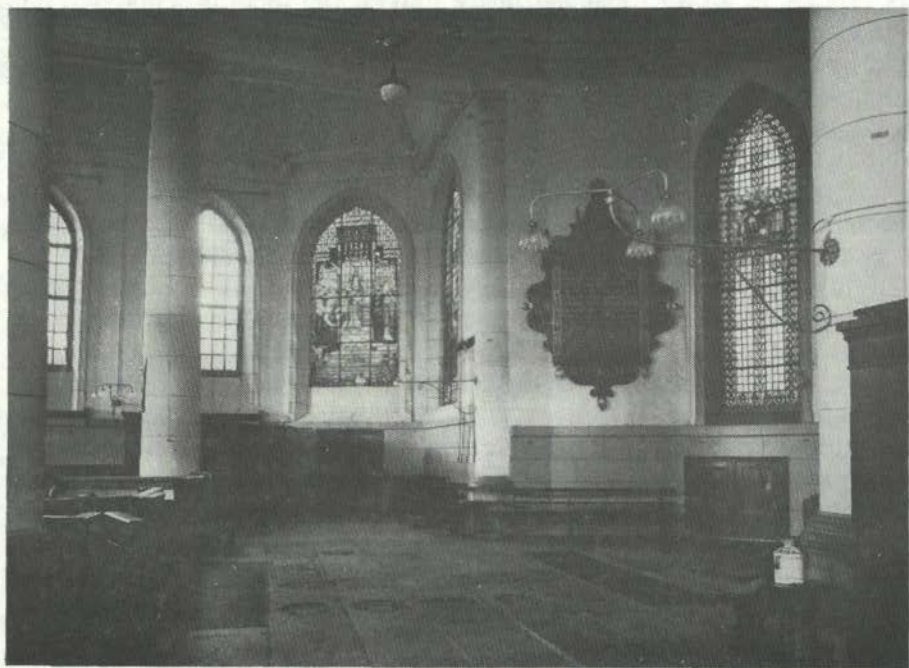
Interieur van de Grote Kerk.

zogenaamde "dubbeltjesplaatsen" waren zonder meer beschikbaar, ook die enkele banken waarvoor vijftien cent moest worden betaald. Daar ging bij het begin van de dienst een koperen busje rond - met de voorkant van glas - waarin je je plaatsengeld moest deponeren. Ditzelfde gold ook in de Nieuwe Kerk aan de Binnensingel totdat later dit weinig democratische systeem werd afgeschaft.

In het kostersjargon bij mij thuis werd onderscheid gemaakt tussen "de vaste plaatsen", "de dubbeltjesplaatsen", "de lange mannenbanken", en "in de deurtjes". Die laatste banken waren rechts en links van de preekstoel waar het schot stond dat tegen "tocht" enige bescherming bood. Dat er "tocht" ontstond (nóg bij velen een gevreesd natuurverschijnsel) kwam doordat bij het vaak drukke kerkbezoek alle vier de ingangen tegelijk in gebruik waren, terwijl de ingang in de toren nooit werd gebruikt. Die in- en uitgangen werden van elkaar onderscheiden als "de Wijnoogst", "de Maassluisdijk", "de Hoogstraat" en "de Smalle Havenstraat".

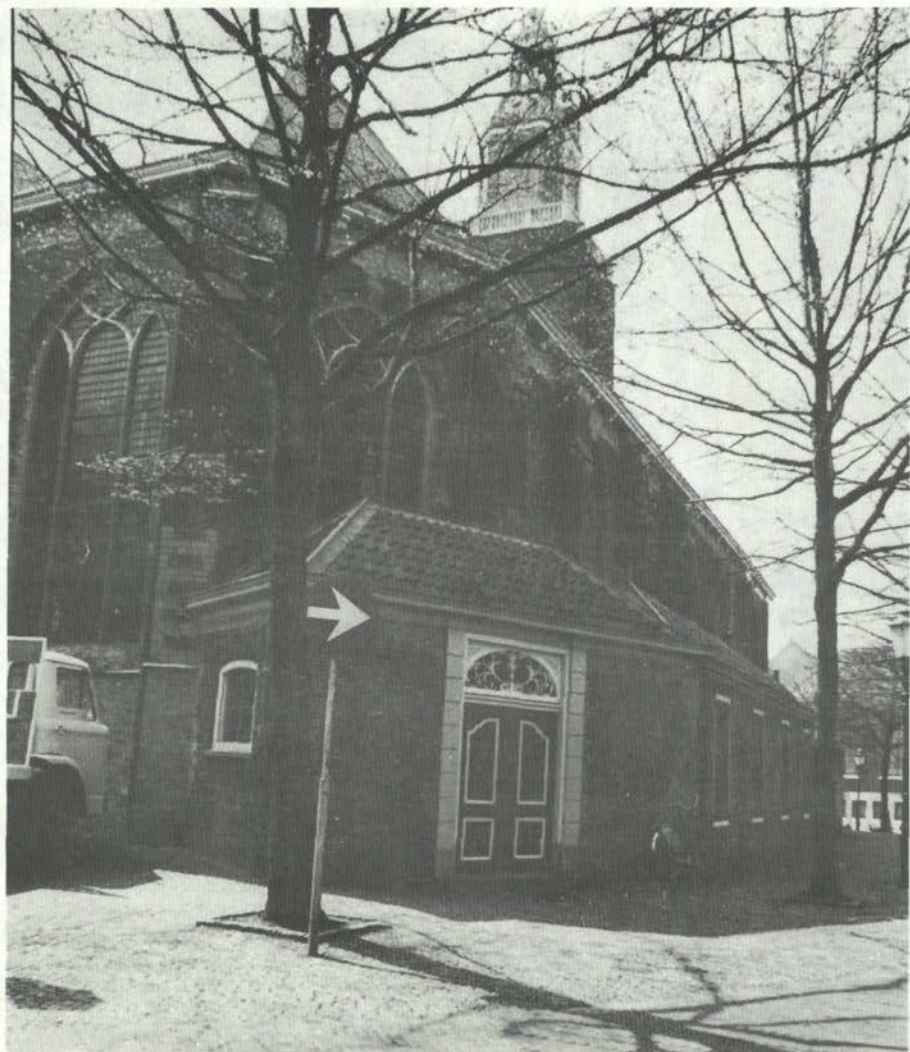
De "decoratie" met collectezakken geeft aanleiding mee te delen dat er in die tijd een vereniging van collectanten bestond. Collectanten waren namelijk geen officiële ambtsdragers. Zij telden de collecten niet zelf. Dat gebeurde op maandagavond door de kerkvoogden die alleen de sleutels bezaten van de grote leren zakken - met ijzeren punten aan de binnenkant - waar de ingezamelde gaven tijdens de collecte in werden gestort. De collectanten kenden overigens wel strikte gedragsregels bij hun werk. Zij moesten zoveel mogelijk collecteren met het gezicht gewend naar de predikant en aanvaringen met de lichtkronen vermijden. Die lange zwiepende stokken waren immers moeilijk te hanteren, vooral als de zakjes aan het eind van de rondgang zwaar werden. Die vereniging van collectanten was trouwens een vrolijke club. Zo was er eens een nieuwe collectant die zijn stok bij de rondgang plotseling zo zag doorbuigen dat die onhanterbaar werd. Enkele collega's hadden afgesproken hun bijdrage in rolletjes van 50 centen te geven. De nieuweling, niet van gisteren, haalde zijn stok in, stak de rolletjes tijdelijk in zijn zak en ging gewoon door.

In de kerk.

Nog een opname in de kerk.

De uitgang "Smalle Havenstraat".

Tot slot. De collectantenclub ging jaarlijks een dagje met elkaar uit, waarbij de pot verteerd werd die gevormd was door de boetes die ze moesten betalen als ze tijdens de dienst bijvoorbeeld een zwieper tegen de gaskroon gaven dat je door de hele kerk kon horen. Het was overigens voor ons kosterskinderen een sport om op maandagmorgen na schooltijd de hele kerk door te speuren naar op de grond gevallen geld: centen, 2-centsstukken, soms een stuiver, met veel geluk een enkele keer een dubbeltje. Pech was het natuurlijk als de schoonmaakster van de kerk - Grietje Hartman - ons was voorgeweest!

De Landstraat

Nog enkele opmerkingen over het "niet-kerkelijke" gedeelte van het verhaal van de heer Borsboom. De bodedienst op Maassluis werd volgens mij uitgeoefend door twee broers, Zevenhuizen genaamd. Vandaar een toenmalig raadseltje: "Veertien huizen op één wagen, hoe kunnen vier wielen dát dragen?"

De timmermanswerkplaats in de Rijkestraat was mijns inziens die van de firma Kijne, terwijl de stoffeerderij in het begin van de Landstraat behoorde aan de heer Van Enk, een welgedane heer, onveranderlijk gekleed in een grijze stofjas.

Het machinefabriekje in de Vossenstraat waar Borsboom over schrijft moet de "Homu" zijn geweest, van de heren De Hond en Mulder. Als jongen heb ik daar vaak urenlang staan kijken, en zo groot was mijn belangstelling dat ik haast nog naar de Ambachtsschool zou zijn gegaan om machine-bankwerker te worden. Een wijs man uit dat vak zei me toen eens: het metaalvak is net als het materiaal: een hard vak - ga daar niet in. En toen ben ik "Kantoorheer" geworden zoals dat toen heette.

De mandenmaker - zeer treffend beschreven - was niet de heer Van 't Woud, maar van Van der Vlis en heeft zijn bedrijfje tot in de oorlogsjaren voortgezet. Hij was niet getrouwd maar woonde bij zijn zuster.

Wie in de buurt ook een huishouding had, bestuurd door zijn zuster,

Opname van de zogenaamde "Stinkloot".

was "Frans de bult" die in een steeg van de Landstraat woonde. In werkelijkheid heette hij Frans Smit en hij had behalve een bochel een volkomen mismaakt lichaam. Als hij op zijn stok leunend stilstond slingerde het ene been een stuk boven de grond. In die steeg was ook de werkplaats van de firma Weerheim, een klein aannemersbedrijf dat later door één van de zonen werd voortgezet aan het Pad. Als je door die werkplaats heenliep stond je aan de Vettoordsloot waarlangs je het woonhuis van de familie Weerheim kon bereiken. Die woonde namelijk in het laatste huis aan die kant van de Landstraat, tegenover de woning van Van Zeventer. Deze dreef een petroleumhandel. Met een handkar, waaronder een trekhond liep, ging hij met vierkante blikken "Automaat-petroleum" zijn klanten af. Als je moeder wat van hem had gekocht kreeg je een soort "huisblad", "De Automaat" geheten. Voor ons was het belangrijkste deel "De avonturen van Pijpje Drop", dat altijd eindigde met "... en hoe het Pijpje Drop verder gaat, staat in de volgende Automaat".

Van de Vettoordsloot, gedempt in 1934, maakte mijn broer Adriaan kort daarvoor foto's. Het woord "open riool" werd toen nog niet gebruikt maar op de foto's - hoe romantisch ook - is goed te zien wat een smerige boel het was. Het was met recht een "stinksloot".

SPECIALITEIT

IN

Zadel- en Rijsmismakers Fournituren.

Opgericht 1870.

H. E. MINRICHS,

O. Z. VOORBURGWAL No. 147 b/d Stooftsteeg.

AMSTERDAM.

"Logo" van de offerende zadelmaker H.E. Hinrichs uit Amsterdam.

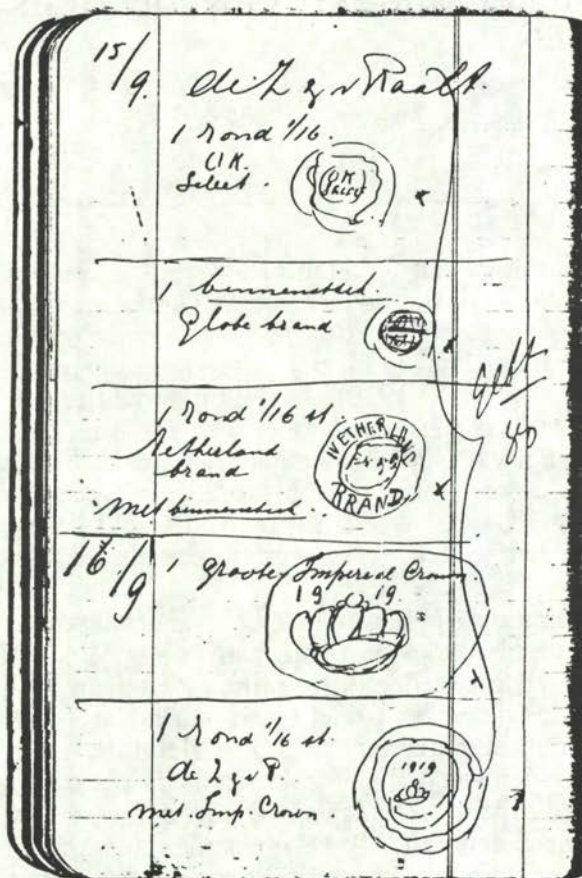
DE "STEMPELFABRIEK" VAN DE GEBROEDERS VAN MINNEN

N. van Minnen

Mijn vader, Nicolaas van Minnen (1864-1920), was koster van de Vlaardingse Grote Kerk van de Hervormde Gemeente Vlaardingen van 1902 tot 1920. Aangezien dit kosterschap te weinig opleverde om het gezin te onderhouden, hadden hij en zijn vrouw (mijn moeder) Sara van Minnen-Rodenburg (1870-1950) elk een bijverdiensite. (Je begrijpt nu niet meer hoe ze daar tijd voor hadden.) In een brief van 30 oktober 1916 becijfert mijn vader het kostersinkomen, rekening houdende met vrije woning, waterverbruik etc. op f 6,25 per week, en vraagt hij verhoging tot f 10,- per week. En dan nog, schrijft hij, zal het U duidelijk zijn dat het zoeken van bijverdiensite nodig zal blijven.

Om een aanvulling op zijn inkomen te hebben produceerde mijn vader kist- en fuststempels onder de firmanaam "Gebr. Van Minnen". Ter verduidelijking zij meegedeeld dat mijn vader geen broers had! De "Gebr." waren dus de broers Bonefaas, Hendrik Karel, Adriaan, Karel Nicolaas en Nicolaas. Onze oudste, zuster Hendrika, deed in het spel dus niet mee! Op één van de beide zolders van de kosterswoning, Maassluisdijk 7, had hij zijn werkplaatsje. Die zolder werd in de wandeling "de timmerzolder" genoemd. Ik herinner me daarvan een werkbank, veel krullen, troep op de vloer, timmermansgereedschappen overal verspreid, een grote bus met gips, een lijmpot, enzovoort. Ook was er een vroegere bedstede waarin hij de gietvormen bewaarde, en waarvan de wanden bedekt waren met afdrukken van geleverde stempels.

Het "fabricage-proces" was als volgt. Als bekwaam timmerman kon hij zelf de letters en eventuele figuren tekenen. Hij deed dat op doorschijnend papier, waarna de tekst negatief werd overgebracht op hout.

Hij gebruikte daarvoor fijnnervig hout om vervolgens met kleinere en grotere beiteltjes (gutsen) rondom de tekst het hout weg te nemen. Er ontstond dan een negatieve houten vorm. Dat stuk hout werd ingeklemd in een paar dikkere latten en overgoten met een laag vloeibaar gips. Nadat het gips voldoende gehard was, werd de houten vorm verwijderd (die was van te voren met wat lijnolie ingesmeerd om het kleven van de gips tegen te gaan), zodat in het gips een positieve tekst in bas-reliëf overbleef. Die gipsen vorm werd met strijkvernys afgewerkt, zodat er een gladder en wat minder poreus geheel ontstond.

De massa voor het eigenlijke stempel was een bepaald soort rubber. Dat kwam in plakken van enkele centimeters dik van een zaak in Amsterdam, werd in kleinere stukjes gesneden en au bain marie gesmolten. Met die gesmolten massa werd de gipsen vorm volgegoten. Dat rubber "stolde" na enige tijd en kon dan uit de vorm worden losgetrokken. Er was dan een negatief stempel dat een positieve afdruk gaf. Het werd afgewerkt door het aan de onderkant met een heetgemaakt mes wat te smelten en zo vast te lijmen op een van te voren gereedgemaakt blok. "Voor het gezicht" werd dat blok met strijkvernys zwart gemaakt, er ging een koperen spijkertje in om de bovenkant te markeren en over het rubber werd een beetje talkpoeder aangebracht.

Natuurlijk verliep het proces niet altijd even vlot: er kon wat misgaan met de gipsap, er kon een luchtbel in het rubber komen etc. Moeilijker was het natuurlijk ook, als een groot stempel in meerdere delen moest worden gemaakt, of in een bestaand stempel een jaartal of een soortnaam of iets dergelijks moest worden veranderd. Het maken van bijbehorende stempelkussens was natuurlijk eenvoudiger: een stuk hout met een vlakke handgreep eraan of een stuk oud fluweel of trijp met kopspijkertjes erop vastgemaakt. De "stempelverf" kwam van een drukinktfabriek in bussen van 5 of 10 kg. Ik weet niet hoe mijn vader ooit tot het maken van dergelijke stempels gekomen is, wel dat hij het tot kort voor zijn overlijden in 1920 gedaan heeft. Er is een orderboekje bewaard gebleven uit de jaren 1914-1920 met zijn eigen aantekeningen over grootte, tekst, reparatie-opdrachten etc. De meeste opdrachtgevers

Handwritten:
Verklaring
Handelingen
Reglement

*Ingewijde lere aanvraag van den
 mij te bijgaand tekeningen van de ge-
 menschte uithakijzertjes, waarvan de
 prijzen zijn per stuk.*

N ^o 3 en 4	—	f 0.60
N ^o 5	—	0.90
N ^o 6	—	1.00
N ^o 7	—	1.15
N ^o 8	—	1.25
N ^o 9	—	1.30
N ^o 10	—	1.45
N ^o 11	—	1.65
N ^o 12	—	1.85
N ^o 13	—	2.00
N ^o 14	—	2.20

*Indien de teekeningen in bezit van
 ons van de lezer ontken van andere in
 het veld voorkomende artikelen, en de
 prijs aan. En afrekening.*

*M. De geestes worden
 en vatten, lyk met de
 Gemeen helpje uitgezogen.*

Handwritten signature:
H.E. Hinrichs

Offerte van "uithakijzertjes" van de firma H.E. Hinrichs.

waren Vlaardingse reders en handelaren, soms ook firma's uit Scheveningen of Katwijk. Na het overlijden van mijn vader heeft mijn oudste broer, H.K. van Minnen (1900-1982) dat werk nog voortgezet. Ik herinner me door hem gehuurde werkplaatsjes op de zolder van een bedrijfspandje aan het Slaavenburgh en, eerder of later, onderaan een steegje aan de Kortedijk.

Mijn broer volgde hetzelfde procedé, alleen het tekenwerk geschiedde door een toenmalige C.J.V.-vriend, Martinus Schrevelius. Als jongen verrichtte ik soms wat hand- en spandiensten, vandaar ook dat ik mij het hele proces kan herinneren - toen mijn vader stierf was ik tenslotte nog geen zes jaar oud. Mijn broer heeft dit werk - naast zijn normale werkzaamheden - gedaan tot ver in de jaren 20. In die tijd, stellig ook daarvoor, was er in de Willem Beukelsznstraat de werkplaats van "ene" Breur. Die maakte ook stempels, en via hem betrok mijn broer de stempelfarf. Zeker ook zullen er buiten Vlaardingen nog meer mensen zijn geweest die hetzelfde handwerk bedreven.

Merkwaardig is dat vermoedelijk ook mijn broer H.K., maar in elk geval mijn broer Karel Nicolaas (1907-1965) ook onder de naam "Gebr. Van Minnen" een agentuurtje had van een firma in 's-Hertogenbosch voor de levering van kantoorstempels. Karel deed dit naast zijn beroep tot ca. 1930. Ikzelf heb dat "bedrijf" toen mogen voortzetten, tot ver in de jaren 30. Helaas is daarvan niets bewaard gebleven (er was b.v. een cahier met afdrukken van geleverde kantoorstempels). Wel weet ik dat ik trots was het schoolgeld voor het eerste cursusjaar 1930/1931 van "Kennis is Macht" (f 20,--) zelf met mijn stempelaflaire te hebben verdiend. Ik had niet voor niets zoveel vriendjes die op Vlaardingse kantoren werkzaam waren.

Moeder's beslommeringen

Naast de zorg voor haar grote huishouden verrichtte mijn moeder ook activiteiten voor de stempelzaak. Er is een offerte bewaard gebleven van 10 februari 1892 van de firma H. Hinrichs in Amsterdam ("Zadel en

Fraaie prentbriefkaart van het begin van de Maassluisdijk. In één van de panden links was op de zolder de "Stempelfabriek" gevestigd.

Rijtuigmakers Fournituren" voor wat genoemd werd "uithakijzertjes". Blijkens een notitie zijn er à raison van f 5,30 (maar er zit een telfout van een dubbeltje in!) vier stuks van besteld, die nu nog in mijn bezit zijn. Het zijn halfronde, gekartelde beiteltes, tevens zijn er een paar holpijpjes aanwezig.

Mijn moeder maakte hiermee geschulpte randen aan kledingsstukken, lopertjes voor piano's of huisorgels en ander handwerk. Het "uitslaan" noemde ze dat. Als ondergrond diende een plat stuk lood van ca. 5 kilogram, (10 x 30 cm. bij 2 cm. dik), dat volgens overlevering als het te plat was geworden moest worden omgesmolten. Daarover ging een laagje krantenpapier. Het "uitslaan" geschiedde dan door met een houten hamer op het uitslagijzer te slaan dat natuurlijk na iedere slag een eindje langs de rand van het bewerkte stuk moest worden verplaatst. Het was natuurlijk een vrij precies werkje om alles netjes op een rij te krijgen. De bewuste offerte dateert van 1892; vermoedelijk hadden mijn ouders hier al over gedacht voordat ze in 1893 trouwden. Ik herinner me "uitslagwerk" nog wel eens hier en daar te hebben bezorgd tot lang na mijn lagere schooljaren, zeg tot 1925/1930. Door haar gemaakt werk heb ik nooit kunnen achterhalen, wel zijn alle gereedschappen intact in mijn bezit en gebruiksklaar, al is de (vermoedelijk door mijn vader gemaakte) houten hamer ietwat beschadigd. Over de financiële uitkomsten van wat vader en moeder als "bijverdienste" hadden, is niets bekend, veel kunnen ze er niet aan hebben overgehouden!

Familie-foto voor het pand in de Rijkestraat. Van links naar rechts zien we M. van der Schaft sr., Nely van der Schaft, Maarten jr. en Jeroen van der Schaft.

"ALSTUBLIEFT - EEN KALENDER VAN VAN DER SCHAFT"

A.J. van der Schaft

Zo nu en dan dwaal ik nog weleens door mijn geboorteplaats, door Vlaardingen. Komend vanuit mijn huidige woonstede dwaal ik langs de Oude Haven. En langs de Westhavenkade. Dwaal ik door de straten en stegen van de buurt waar ik ben opgegroeid: door de Rijkestraat, door de Landstraat. Door de Vossenstraat die vroeger "Kruikensteeg" werd genoemd. Dwaal ik ook over de Markt die toentertijd in de volksmond "Het Kerkhof" heette. Dwaal ik OP de Hoogstraat zoals wij altijd zeiden.

Zo rondgaande valt het mij steeds weer op hoeveel oude en vertrouwde firma-namen niet meer op de winkelpuizen en winkelruiten te lezen staan. Want waar is de naam KOFA gebleven? En die van Dulfer, Louis Kornaat en De Raaf? En noem maar op. Ook de naam M. van der Schaft & Zonen is verdwenen: de manufacturenwinkel van mijn vader en van mijn broers in de Rijkestraat. De zaak die zoveel jaren heeft bestaan. De winkel waarin destijds de rode baai (wollen weefsel) en het cheviot (gekeperde fijne wollen stof) hoog opgestapeld lag. De stoffen die door de zeevissers en door de kuipers gedragen werden. Ik zie mijn moeder nog avond aan avond achter de naaimachine zitten. Om "buisjes" te naaien. De bedrijfskleding voor de mannen die in de kuiperijen werkten. In die winkel werd ook beddegoed verhandeld. Tijken (zware katoenen of linnen weefsel), kapok (zaadpluis van de kapokboom voor bedvulling), molton en wollen dekens. Die tijken moesten na verloop van tijd weleens "overgestoken" worden. Dat betekende dan dat zij leeggestort werden en met nieuwe kippeveren of kapok gevuld moesten worden. Dat gebeurde op wat wij thuis het "kapokzoldertje" noemden. In een ruimte die van één van de burens werd gehuurd: van buur-

vrouw Van der Knaap. Dat legen van tijken was een vreselijk stoffig karwei. Ik moest mijn vader daarbij helpen. De beloning daarvoor was één pakje Wrigley kauwgom, bestaande uit vier witte stukjes, verpakt in een rose papiertje. Wanneer de tijd opnieuw gevuld en door mijn moeder weer dichtgenaaid was, dan moest ik naar Verboon op "Het Kerkhof" om een handwagen te huren. Dat was het vervoermiddel waarmee het bed bij de klant werd opgehaald en weer werd afgeleverd. Achter die handwagen gingen wij dan door de Vlaardingse straten, mijn vader en ik. De dienstverlening van de firma was groots te noemen. Het kolossale bed werd namelijk ook weer in de bedstee van de klant neergelegd. En dan zei mijn vader: "vrouw, je kunt er weer een poosje tegen".

De klantenservice omvatte echter in die tijd, begin twintiger jaren, nog meer. Want, wat heb ik na schooltijd niet afgefietst om allerlei bestellingen te bezorgen. En dat zonder prijsverhoging. Ja, de klantenkring werd goed bediend en secuur in de gaten gehouden. Zo werd er ook in de maand december bij de vaste klanten een jaarkalender bezorgd. Een bijzondere kalender. Hij bestond uit twee delen: ten eerste uit een kartonnen achterschild waaraan onderaan een jaarkalendertje was gehecht. Voor elke maand één blad. En ten tweede een zogenaamd brievenbakje. Dat kon op ingenieuze wijze aan het achterschild worden bevestigd. Op dat bakje viel te lezen: "M. van der Schaft - Rijkestraat 9 - telefoon 768, Manufacturen - Bedden en Dekens". Bovenaan het schild was meestal een wintergezicht te zien. Een typisch Hollands landschap. Met een molen aan de rand van een waterplas. Natuurlijk ontbraken sneeuw en ijs niet. Evenmin de schaatsenrijders. Kortom een idyllisch plaatje. Temeer omdat het geheel met witte nopjes rijkelijk versierd was.

De klanten hadden graag een kalender in een dergelijke uitvoering. Want in het aangebrachte bakje konden namelijk de dingen worden bewaard die men regelmatig nodig had. De kaart voor "Voorzorg" of voor "O.B.Z." bijvoorbeeld. Twee instellingen die werkzaam waren op het gebied van de ziekenhuisverzekering. En wanneer de bode daarvan eens per week langs kwam om de premie te innen, dan was door het

bakje de kaart ter aftekening gauw bij de hand. Maar er werden meer dingen in bewaard. Een brief van een familielid of een ansichtkaart van een kennis. Soms zoveel dat mensen bij het ontvangen van een nieuwe kalender zeiden: "'t Is goed dat je met een andere kalender komt want de ouwe ligt bijna uit zijn voegen". Tegen zo'n overbelasting was noch het bakje noch het schild opgewassen. Er gingen zich dan scheuren vertonen. Met alle risico's vandien.

Voordat de bezorging van de jaarlijkse kalender voltooid was, was er heel wat water voorbij Vlaardingen gestroomd. Allereerst kwamen de klantenregisters op tafel. Dat waren oude staalkaarten waarvan de stof-fenstaal was verwijderd. Op die kaarten waren straatsgewijs de namen en adressen van de klanten genoteerd. In elke decembermaand werden die gegevens kritisch bekeken. De meeste namen kwamen voor een nieuw exemplaar in aanmerking. Maar er waren ook twijfelgevallen waarbij voorlopig een vraagteken werd geplaatst en opmerkingen bij werden gemaakt. Zo in de geest van: "Die zie je ook nooit meer. Die weet zeker de Rijkestraat niet meer te vinden. Die loopt meer bij Kofa of bij De Raaf dan bij ons. Daar moeten wij nog maar eens een nachtje over slapen". Maar meestal werd er met de hand over het hart gestreken. En gezegd: "Ach, moeders wil echt wel. Het zal wel vastzitten op die dochter. Die houdt nogal van opschik". Na al deze voorbereidingen werd het tijdstip tussen Kerst en Nieuwjaar bepaald dat de bezorging van de kalenders moest plaatsvinden. Ook werden dan de huisgenoten aangewezen die ermee op pad moesten. Ik was altijd een lid van het distributieteam. Aan mij werd dan het dragen van de zware achterschilden opgedragen. Mijn jongste zus droeg de veel lichtere en de veel minder omvangrijke bakjes. Maar zij had de leiding. Zij bepaalde de route. Zij was met de adressenlijst gewapend. Voordat wij het bezorgingspad betraden werd ons ingeprent hoe wij ons behoorden te gedragen. Zo mocht je niet te hard aan de bel trekken. Je moest de mensen aankijken. En je moest netjes zeggen: "Alstublieft - een kalender van Van der Schaft". Die opvoedkundige les knoopten wij ons goed in de oren. Want - o wee - als er later een klant in de winkel zou komen die tegen mijn vader zou zeggen: "Jij voedt je kinderen ook niet al te best

Het pand van Van der Schaft in de Rijkestraat na de oorlog.

op, zij trokken pas de bel bijna uit de deur" - dan zou er wat zwaaien. Dikwijls heb ik gedacht: waarom begint het nieuwe jaar niet in de zomer? Als het mooi weer is? Want wat heb ik tijdens de tochten door Vlaardingse straten een kou geleden. O, je had wel handschoenen aan, wollen nogal liefst. Maar je armen en je handen werden stijf onder de last die je mee moest zeulen. De ene straat in en de andere straat uit. En met blauwe vingers peuterde je weer een schild bij de volgende klant los. Net zolang totdat de lijst was afgewerkt. Tot op het moment dat de thuisreis kon worden aanvaard. Onderweg werd er niet veel gezegd. Je verlangde naar de warme kachel. En naar de uitnodiging van je moeder om je verkleumde handen onder haar oksels te leggen. Dat was een ouderwets maar probaat middel om ze weer op temperatuur te krijgen. Alleen die tinteling die daarna optrad. Je liep dan dansend door de keuken om die te overwinnen. Moeder zei dan: "'t Zal nu wel gauw beteren". En dat was ook zo. En dan kwam de zon weer bij je door. De eerste zonnestraal bestond hieruit dat je je bolstaande zakken leeghaalde. Bol van de gekregen appels, mandarijnen, sinaasappels en snoepjes. Je spreidde al die verkregen waar op tafel uit. En mijn zus diepte het geld uit haar mantelzak. De stuivers en de dubbeltjes die ons door de mensen waren toegeschoven. Die geldstukken werden geteld en in een glazen pot gedaan. Aan het eind van de rit kwam die pot opnieuw op tafel. De inhoud werd opnieuw geteld en eerlijk over de bezorgers verdeeld. En dan werden de spaarpotten gehaald. Stuk voor stuk liet je de geldstukken door het gleufje vallen. Zo bepaalde je het totaalbedrag. En als het totaal tot een bepaalde hoogte was opgeklommen dan moest het op je spaarbankboekje worden gezet. Op het boekje bij de "Boaz-bank". Het moest rente gaan opbrengen. Zo werd je geleerd om het verworvene niet in een zweetdoek te bewaren. Tevreden werden de naamlijsten weer secuur opgeborgen. Tot de volgende keer. Tot het uur dat je opnieuw netjes en beleefd zou moeten zeggen: "Alstublieft - een kalender van Van der Schaft".

Kijk, dat verhaal komt bij mij boven als ik door de Vlaardingse straten dwaal. Als ik sta voor het oude pand waar mijn vader manufacturen, tricotages, bedden en dekens verkocht: in de Rijkestraat die vroeger de "Kasteeg" werd genoemd.

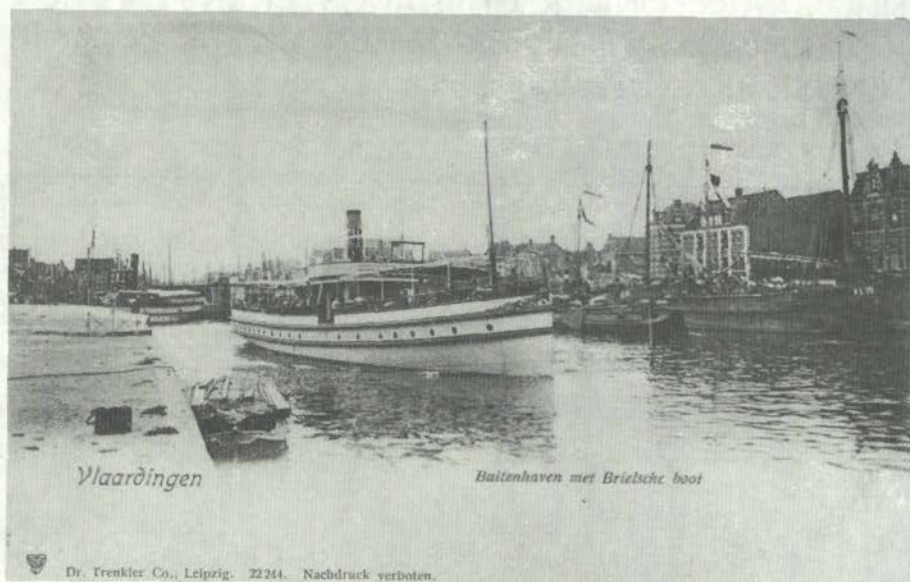

Het College van Brandmeesters, juni 1940. Van links naar rechts zien we: Booij, Kloet, Groeneveld, Spuybroek (commandant), Deegeling, Van Diggele, Polderman en Maat.

NOGMAALS : ONDERSCHIEDINGSTEKENS EN BLUS- KLEDING IN VROEGER JAREN BIJ DE VLAAR- DINGSE BRANDWEER

In het vorige Tijd-Schrift (nummer 44) stond in het artikel van de heer C.W. Verhulst op pagina 60 een foto afgebeeld waarop het College van Brandmeesters was te zien. Door een misverstand is jammer genoeg niet de hele foto afgebeeld. Aan beide zijden zijn van de foto leden van het College "weggevalen". Teneinde toch compleet te zijn drukken wij hierbij de hele foto alsnog af.

De "Brielsche Boot" vertrekt uit de buitenhaven. Rechts de Oosthavenkade.

DE VLAARDINGSE STOOMBOTEN MAATSCHAPPIJ

G. Vader

Naar aanleiding van een vraag naar gegevens over de vroegere Vlaardingse Stoomboten Maatschappij heb ik, wat ik mij nog kan herinneren, opgeschreven. Het gaat over de periode van ongeveer 1913 - 1915.

De Vlaardingse Stoomboten Maatschappij had drie boten. Directeur was de heer Lens. Het kantoor was in de buurt van de huidige zeilmaker Storm Jzn. aan de Westhavenkade. De grootste boot was de Vlaardingen (VL) 5, de aanleglaats bevond zich in de hoek van de Oude Haven tegenover het station. De VL 5 voer drie keer per dag naar Hellevoetsluis via Nieuwesluis, waar geschut werd en dan door het Voornse Kanaal. Verder afwisselend naar Den Briel, na Nieuwesluis en Zwartewaal. De boot vertrok niet eerder dan dat trein was aangekomen met de post, want de boot was de enige verbinding met de eilanden Voorne en Putten. Daarom was de VL 5 bekend onder de naam "Postboot". Kapitein was de heer Weltevreden. Als machinist was de heer Naaktgeboren werkzaam. Ik kan me 1914 nog goed herinneren. Toen brak de Eerste Wereldoorlog uit. We moesten dag en nacht doorvaren naar Den Briel en Hellevoetsluis om troepen, uitrusting enzovoort te vervoeren. Beide plaatsen waren vestingsplaatsen. Tijd om naar huis te gaan was er voor ons niet bij, dus kregen we eten aan boord. Dat bestond uit broodmaaltijden. Dat was dan een extraatje, want van overwerk of iets dergelijks hadden we nog nooit gehoord. Zelf verdiende ik zo'n f 2,50 per week.

We werkten zeven dagen in de week. 's Morgens om 6.00 uur begon ik. Kwam van huis over de toen bestaande "kippenbrug" bij de spoorbrug, en ging dan naar de schuur bij het kantoor aan de Haven. Ik haalde aldaar twee takkenbossen op en ging ermee aan boord. Daar stak ik

de vuren van de ketel mee aan, want die gingen 's avonds uit om kosten te besparen. Om 9.00 uur moest er dan stoom zijn en voeren we uit. Ik was toen 15 jaar oud. 's Avonds behoefde ik niet mee te varen, waardoor ik om ongeveer 5 uur klaar was met mijn werk. De boot kwam van z'n laatste reis om plus minus 11 uur 's avonds weer aan. De lading, die meestal bestond uit kaas, groenten, nuchtere kalveren, met de pootjes aan elkaar gebonden, en nog andere dingen, werd op de wal gelegd. Een zeil erover en het hele spul lag dan rustig te wachten tot het volgende dag werd opgehaald. En er was nooit iets verdwenen!

Dan was er de tweede boot. Die lag verder in de Oude Haven, ongeveer daar waar nu het Visserijmuseum is. Deze boot voer op Rotterdam via Schiedam. Kapitein was de heer Klink, machinist de heer Schippers. Daar herinner ik me van dat we eens per week koeien aan dek vervoerden naar de veemarkt in Rotterdam. Die werden aan de Maaskade in Rotterdam gelost en verder over straat door koeiendrijvers naar de veemarkt gedreven.

Onderdeks in de salon zaten de vrouwen die met een houten juk en twee manden haring eraan naar de markt gingen, achter de koeien aan. De koeien kwamen niet meer terug, de vrouwtjes wel. En dan begon de schoonmaak aan boord, want u begrijpt dat er wel het een en ander aan dek lag. Het enige extraatje dat we soms hadden, kwam van de koeien die aan boord wel eens gemolken moesten worden. Daar kregen we dan wat melk van.

Dan was er nog een derde boot, een klein schip. Die voer op Schiedam en Pernis, dat toen maar een klein dorp was. Geen industrie nog, alleen de zalmvisserij. De netten werden over de Maas gespannen en er werd nog aardig zalm gevangen ook. Dat was het dan wat ik nog weet van de Vlaardingse Stoomboten Maatschappij.

Noot van de redactie

Dit is een kort artikel over de Vlaardingse Stoomboten Maatschappij. Natuurlijk is er meer over te vertellen. In het Stadsarchief bijvoorbeeld liggen diverse gegevens over dit onderwerp. De redactie van Tijdschrift kan hieruit putten en dit stuk aanvullen. Dat kan. Wat ook kan dat is dat één of meer lezers (m/v) van ons blad dit op zich neemt/nemen. Indien u uit eigen ervaring of op welke manier dan ook gegevens over deze diensten hebt, wilt u ons dat laten weten of er een artikel van maken voor ons blad? Een publikatie hierover is alleszins de moeite van het historisch onderzoek waard! Bij voorbaat dank.

Het Van Peteghem-orgel in de Grote Kerk te Vlaardingen. De onderbouw, het oxaal genoemd, dateert evenals het binnenwerk uit 1763. De orgelkasten zijn in 1822 door Abraham Meere sr. gemaakt (foto Bram v.d. Berg).

HEEFT HET VAN PETEGHEM-ORGEL IN DE GROTE KERK IN VLAARDINGEN DE ORIGINELE OPSTELLING?

Johan Zoutendijk

In de Grote Kerk van Vlaardingen staat één van Pieter van Peteghem's grootste instrumenten. De familie Van Peteghem, waarvan Pieter de stamvader is, moet als de belangrijkste orgelmakers-familie van Vlaanderen tussen circa 1750 en 1850 worden beschouwd. Het Vlaamse rococo-orgel is feitelijk door de Van Peteghems gevormd. Zij bouwden zo'n 400 werkstukken, variërend van bescheiden orgels met één klavier tot grote orgels met drie klavieren en vrij pedaal (zie verklarende woordenlijst verderop in dit artikel). Doch met name deze grote instrumenten hebben het zwaar te verduren gehad door verbouwingen en transformaties.¹ Thans moet het Vlaardingse instrument als één van de best bewaarde grote Van Peteghem-orgels worden aangemerkt. Reeds sinds vele jaren vormt dit instrument bovendien het decor van verschillende concertseries.

Mozart

Het orgel werd in 1763 door Pieter van Peteghem gebouwd voor de Gentse Baudeloo-abdij. De kapel van de Baudeloo-abdij, waarin het orgel heeft gestaan, werd in 1617 ingewijd.² In 1764 werd het orgel voltooid, en het jaar daarop bracht Leopold Mozart met onder meer zijn zoon Amadeus op hun reis door West-Europa een bezoek aan de abdij.³ Leopold Mozart schreef daarover in een brief van 19 september 1765 aan L. Hagenauer te Salzburg:

"...Gent ist ein grosser aber nicht volkreicher Ort. Der

Wolf: spielte nachmittags auf der grossen neuen Orgel bey den P:P: Bernardinern etc. In Antwerpen blieben wir 2. Tage, wegen dem Sontage. Der Wolfgang: spielte in der Cathedral auf der grossen Orgel. NB: man findet in Flantern und Brabant durchaus gute Orgelwerke..."

(Vertaling: "...Gent is een grote, maar geen dichtbevolkte plaats. Wolfgang speelde 's middags op het grote, nieuwe orgel bij de paters bernardijnen etc. In Antwerpen bleven wij twee dagen, vanwege zondag. Wolfgang speelt in de kathedraal op het grote orgel. NB: men treft in Vlaanderen en Brabant beslist goede orgels aan..."

Direct daarna gingen ze via "Mordyck" naar Rotterdam. Vandaar vertrokken ze

"...nachmittags auf einem Trek Schuyt nach dem Haag...".
(Vertaling: "...s middags op een trekschuit naar Den Haag ...")

Verder:

"...Im Haag sind wir nun 8. Tage, wir waren 2. mahl bey der Prinzessin und 1. mahl bei dem Prins von Oranien, der uns mit seiner Equipage abholen und nach Hausse führen lassen..."

(Vertaling: "... In Den Haag zijn wij nu acht dagen; wij waren twee keer bij de prinses en één keer bij de prins van Oranje, die ons met zijn equipage liet afhalen en naar huis brengen..."

Ook Amadeus' zusje Nannerl schreef in haar reisnotities over de Baude-loo abdij:

"...Gent das Rathaus und Turn welcher Trey hundert und 26 stafel hoch ist, in bernardiner Closter, in welchen ich

die Sacrestey kapitel Zimmer, das disput, Zimer, und den garden gesehen habe...".

(Vertaling: "...Gent; het raadhuis en de toren die driehonderdzesentwintig treden hoog is; het bernardijner klooster waar ik de sacristie, de kapittelkamer, de dispuutskamer en de tuin gezien heb...".)

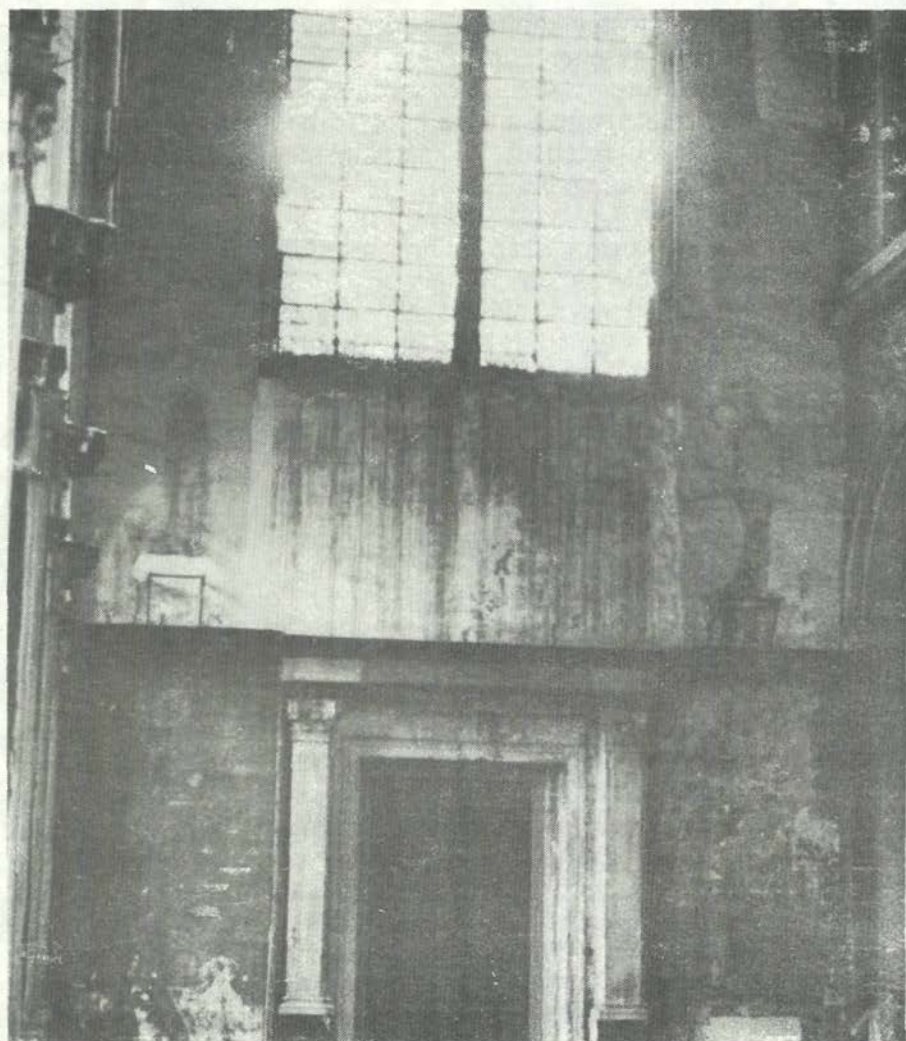
In 1793 werd door toedoen van de Franse republikeinen de abdij gesloten, evenals zovele andere abdijen en kloosters. De kapel van de abdij werd de leeszaal van de universiteit, en later, toen in het abdijcomplex het Koninklijk Atheneum werd gevestigd, werd de kapel slechts als opslagplaats gebruikt.

In 1793 was de kapel al grotendeels ontruimd; als laatste werd in 1819 het orgel te koop aangeboden. Voor 3600 gulden werd de Hervormde Gemeente Vlaardingen eigenaar van het instrument. Door bemiddeling van Pierre François van Peteghem, een kleinzoon van Pieter, werd het orgel in 1821 gedemonteerd door de Utrechtse orgelmaker Abraham Meere sr. en daarna verscheept naar Utrecht.⁴

Na 1821

Over de periode van vóór 1821 weten we niets meer dan de hierboven vermelde feiten. Over de tijd na 1821 is in het archief van de Hervormde Gemeente Vlaardingen wel veel materiaal bewaard gebleven. Hieruit zijn toch nog veel zaken op te maken over de situatie waarin het orgel van 1764 tot 1821 moet hebben verkeerd.

Meere kreeg de opdracht het orgel te herbouwen. Hij plaatste op het Vlaamse oxaal uit 1763 een nieuw meubel met daarin het instrument van Van Peteghem. Wel veranderde hij het echowerk in een bovenwerk. In 1822 was Meere druk met de werkzaamheden bezig en op 16 oktober van datzelfde jaar werd het orgel in gebruik genomen.⁵ Pas in 1831 lezen we voor het eerst een dispositie van het orgel die echter niet al te nauwkeurig blijkt te zijn.⁶ In 1844 werd een grote reparatie uitgevoerd door de firma Kam en Van der Meulen uit Rotterdam.

Interieur van de kapel van de Baudeloo-abdij te Gent. Het Vlaardingse orgel stond tegen deze muur opgesteld (foto Adri Hoogendijk).

Uit het contract aangaande deze herstelling worden ons enige zaken duidelijk omtrent het Van Peteghem-materiaal. Na verschillende reparaties en transformaties in 1922 en 1936 werd het instrument in de jaren 1972/73 voortreffelijk gerestaureerd door de firma Gebr. Vermeulen uit Weert, onder supervisie van de heren H. van der Harst en dr. M.A. Vente. Bij deze restauratie is veel duidelijk geworden over de constructie van het Van Peteghem-binnenwerk, doch hoe het instrument in Gent opgesteld heeft gestaan is toen niet nader onderzocht.

Andere opstelling?

Nu echter ruim 15 jaar na deze restauratie veel meer bekend is over de persoon Van Peteghem en zijn werk zijn er interessante conclusies te trekken uit onder meer bovengenoemde archiefteksten in het archief van de Hervormde Gemeente Vlaardingen.⁷ Tot nu toe werd algemeen aangenomen dat het orgel in Gent reeds als een hoofdwerk-rugwerk type stond opgesteld.⁸ Dat wil zeggen dat er 2 orgelkasten zijn: één achter de rug van de organist, in de balustrade (rugwerk), en één grotere kast die iets verder naar achteren op het oxaal geplaatst is (hoofdwerk). Er zijn echter enkele zaken die een dergelijke opstelling tegen spreken:

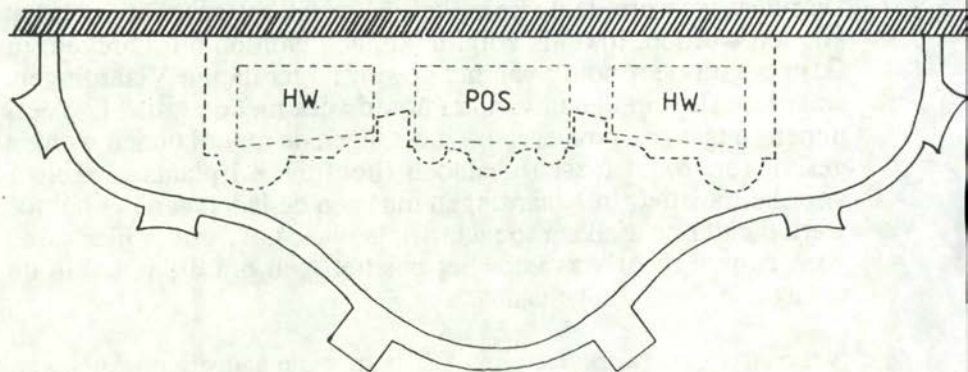
- 1) In de abdijkerk in Gent is in de westmuur, waartegen het orgel heeft gestaan, een groot venster aanwezig. Van Peteghem plaatste zijn orgels, indien niet strikt noodzakelijk, niet in het volle zonlicht.⁹
- 2) Daar Van Peteghem's orgelmeubels nooit overdadig ruim zijn opgezet, lijkt een rugpositieffront zoals dat nu in Vlaardingen wordt aangetroffen, niet erg aannemelijk, omdat in deze kast aan weerszijden van de windlade (dit is de constructie waarop het pijpwerk geplaatst is) een ruimte van circa 80 x 130 cm "over" is.

Een kijkje in de zijbeuk van de kapel van de Baudeloo-abdij. Let op de nog aanwezige ornamentiek. Deze vertoont grote overeenkomst met het snijwerk aan het oxaal dat nu in Vlaardingen staat (Foto Adri Hoogendijk).

- 3) De reden waarom de oorspronkelijke orgelkast(en) niet geplaatst konden worden, lijkt als volgt te kunnen worden omschreven: in Gent begint de ronding van het gewelf hoger dan in Vlaardingen, waardoor de windladen van het hoofdwerk met de grote 12-voets pijpen (ongeveer 4 meter lang) dicht tegen de muur konden worden geschoven zodat tussen de laden (hoofdwerk) plaats overbleef voor het positief. In Vlaardingen moesten de laden van het hoofdwerk dichter naar elkaar toe worden geplaatst, waardoor hiertussen geen ruimte meer was voor het positief, wat om die reden in de balustrade moet zijn geplaatst.
- 4) Net naast de rugwerkkast zijn in de balustrade aanzetten te zien van een lijst die verder naar het midden van het oxaal moet hebben doorgelopen. Door deze omstandigheid moet het front van het rugwerk slechts uit één vlak pijpenveld hebben bestaan. Binnen het oeuvre van de Van Peteghems is een dergelijk front nog niet eerder gesignaleerd.
- 5) In Gent is in tegenstelling tot Vlaardingen geen ruimte achter het orgel geweest. Het orgelmeubel moet dus iets van de muur hebben gestaan. Als dit het geval is blijft er maar weinig ruimte over voor een rugwerk in verband met de plaats van de organist en het looppad.
- 6) Als er een rugwerk zou zijn geweest, waarom is dat dan bij de overplaatsing niet gehandhaafd? Temeer daar: a) Het meubel feilloos op het oxaal zou hebben aangesloten; b) Meere bij de nieuw gemaakte kasten snijwerk in Vlaamse stijl ontwierp, waaruit zijn piëteit met de Vlaamse oorsprong van het instrument blijkt.
- 7) De windlade van het positief zoals nu opgesteld in Vlaardingen ligt ten opzichte van de windladen van het hoofdwerk een halve slag gedraaid. Immers de C-kant van de hoofdwerkladen ligt zoals gebruikelijk links, doch ligt bij het positief aan de rechterkant. Vermoedelijk heeft Meere de volgorde van de pijpstukken en de ventielkast gewijzigd.

Bovenaanzicht van de plaatsing van het orgel in de Baudeloo-abdij in Gent.

Conclusie

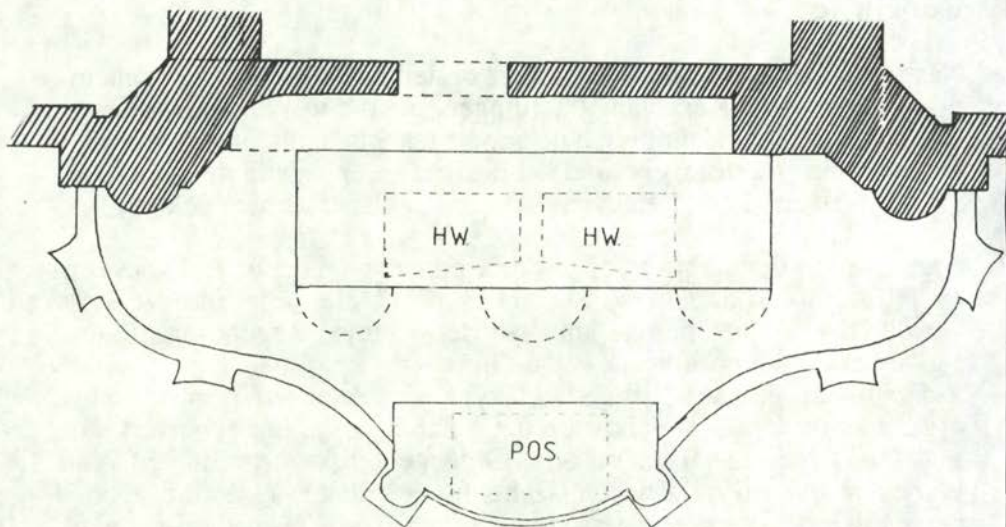
Naar mijn mening verschilt de huidige opstelling van het Van Peteghem-orgel in de Grote Kerk van Vlaardingen met die van destijds te Gent. Het positief zal in Gent tussen de windladen van het hoofdwerk in zijn geplaatst. In Vlaardingen vond het positief een plaats in de balustrade als rugwerk terwijl de hoofdwerkladen naast elkaar werden gelegd.

Afgezien van de hierboven opgesomde punten pleit er nog iets voor een opstelling als in de Gentse St. Jacobskerk¹⁰. Het orgel in deze kerk wordt vaak als het hoogtepunt van de Vlaamse Rococo-orgelbouw aangemerkt. Het hoofdwerk is daar in tweeën gesplitst, en het positief is daartussen geplaatst: het gedeelde type. Van Peteghem plaatste op het orgel van de Baudeloo-abdij op het positief en op het echowerk het register *Vox Humana*, een register dat de menselijke stem imiteert. Van Peteghem had bij mijn weten slechts bij één ander project het voor-nemen twee van deze registers te plaatsen, namelijk eveneens in boven-genoemde St. Jacobskerk, maar in een aanvulling op het contract lezen we dat in plaats van de *Vox Humana* van het positief op datzelfde klavier een trompet geplaatst zal worden.

Van het orgel van de St. Jacobskerk rest sinds de transformatie in 1956, niets meer van het werk van Van Peteghem (de kast is niet in zijn atelier vervaardigd). Juist dit orgel werd wat de technische hoogstandjes betreft ooit gemeten met het wereldberoemde orgel te Weingarten.¹¹ Bijzonder aardig is het dan om te weten dat het Vlaardingse orgel hoogst-waarschijnlijk ook zo opgesteld heeft gestaan als zijn 9 jaar later vol-tooide evenbeeld in de Gentse St. Jacobskerk.

Verklarende woordenlijst

<i>Bovenwerk</i>	gedeelte van het orgel dat zich bovenin de orgelkast bevindt
<i>Dispositie</i>	opsomming van de registers van een orgel

Bovenaanzicht van de plaatsing van het orgel in de Grote Kerk in Vlaardingen. HW betekent Hoofdwerk en POS betekent Positief.

<i>Echowerk</i>	gedeelte van het orgel dat zich in de onderbouw van de orgelkast bevindt en dat zachter klinkt dan de andere werken/klavieren van het orgel
<i>Front</i>	het vooraanzicht van een orgelkast, dikwijls rijk versierd
<i>Hoofdwerk</i>	dat gedeelte van het orgel dat de belangrijkste registers bevat
<i>Kast</i>	meubel dat de windlade(n) en de pijpen van een orgel omhult
<i>Klavier</i>	hier: toetsenbord dat met de handen bediend wordt
<i>Oxaal</i>	onderbouw waarop het orgel geplaatst is
<i>Pedaal</i>	gedeelte van het orgel dat met de voeten bediend wordt
<i>Positief</i>	zie Rugwerk
<i>Rugwerk</i>	gedeelte van het orgel dat in een apart meubel voor het grote meubel is geplaatst. In de Grote Kerk van Vlaardingien is dit in de balustrade opgenomen
<i>Windlade</i>	de constructie waarop de pijpen geplaatst zijn

Noten

1. Tijdschrift "Vlaanderen" nummer 129 : "Het Rococo-orgel in Vlaanderen."
2. Gegevens omtrent de Baudeloo-abdij zijn ontleend aan een video-productie van VZW-Backlight. Deze produktie is gewijd aan de abdij en haar historie.
3. Briefteksten verkregen via het Mozarteum in Salzburg: helaas is juist van deze brieven een aantal spoorloos verdwenen.

4. Brochure verschenen ter gelegenheid van het opnieuw in gebruik nemen van het orgel in 1973. Geschreven door Hans van der Harst.
5. Drs. M. den Admirant: "Kerkmensen in Vlaardingen.", pagina 26.
6. Idem als noot 4.
7. Met name in het Vlaamse tijdschrift "Orgelkunst" is de laatste jaren het één en ander gepubliceerd over de Van Peteghems. Onder andere door P. Roose en A. Fauconnier.
8. A. Fauconnier in "Orgelkunst", 1988, jaargang XI, nummer 1. pagina 18.
9. In een brief aan de pastoor van Onze Lieve Vrouw-Waver schrijft Egidius van Peteghem over de argumenten voor het gedeelde type. Deze brief werd gepubliceerd in "Orgelkunst", 1987, jaargang X, nummer 2.
10. Aan dit orgel is door P. Roose in het Tijdschrift "De Mixtuur" aandacht besteed in de nummers 24, 25 en 26.
11. A. Fauconnier in "Vlaanderen", nummer 129, pagina 340. In 1978 opnieuw gepubliceerd in "De Mixtuur", nummer 24.

OPROEP VOOR BRIEVEN TUSSEN EMIGRANTEN EN ACHTERBLIJVERS

dr A. Bor

Wie zich ver van huis begeeft, stelt familie en kennissen als regel op de hoogte van zijn of haar welstand en opgedane ervaringen in de nieuwe omgeving. Dit geldt hedendaagse vakantiegangers maar in het bijzonder uiteraard voor emigranten.

Voor al in vroeger jaren, laten we zeggen voor de Eerste Wereldoorlog, was emigratie voor velen een hachelijke onderneming. Lange tijd was een brief de enige vorm van communicatie tussen emigranten en zij die achterbleven. Zo zijn er over en weer talloze brieven geschreven die echter in de loop der jaren voor een aanzienlijk deel verloren zijn gegaan. Toch moeten zulke waardevolle documenten hier en daar nog aanwezig zijn. Deze brieven zijn daarom zo waardevol omdat zij informatie uit de eerste hand bevatten. Bovendien vormen zij ideaal studiemateriaal voor diegene die om welke reden dan ook in dit historisch verschijnsel is geïnteresseerd. Te denken valt aan historici, theologen, psychologen, taalkundigen enzovoort. Er is dus alle reden om een poging te doen te redden wat er nog te redden valt.

In samenwerking met dr. H.J. Brinks, archivaris van Calvin College in Grand Rapids (in de staat Michigan) in de Verenigde Staten, probeer ik deze documenten op te sporen en te bewaren. Wij beperken ons daarbij tot correspondentie tussen Amerika en Nederland.

Dan nu ons verzoek. Indien men zulke brieven bezit en tijdelijk af wil staan, of indien iemand mij op het spoor ervan kan brengen, zou ik dat zeer op prijs stellen. Van zo'n brief wordt een kopie gemaakt (het origineel krijgt men vrijwel per omgaande terug) deze wordt gecatalogiseerd

en veilig opgeborgen in het Archief van Calvin College voor eventueel toekomstig gebruik. Het gaat mij dus om brieven van of naar de Verenigde Staten of Canada uit het tijdperk 1840 - 1980. U kunt ervan op aan dat op geen enkele manier misbruik zal worden gemaakt van iemands privacy.

Mijn adres is:
dr A. Bor
Beatrixlaan 7
6713 PR Ede
Tel. 08380 - 13695.

Bij voorbaat dank voor uw medewerking.

UIT DE COMMISSIES

De Historische Vereniging Vlaardingen heeft de laatste jaren een onstuimige groei doorgemaakt. Om al die nieuwe leden te informeren omtrent de organisatie en activiteiten van de vereniging, heeft de redactie van uw Tijd-Schrift besloten om in de komende nummers telkens één (of meer) commissies aan het woord te laten. In dit nummer is de beurt aan Excursie-commissie.

De Excursie-commissie

Het doel van de commissie is duidelijk: het organiseren van excursies voor leden (maar ook niet-leden zijn van harte welkom) naar historisch interessante plaatsen, instellingen enzovoort. Na de stichting van onze vereniging in 1967 werden er vanaf 1969 meestal één maal per jaar excursies georganiseerd door een paar bestuursleden. P.J. Westerdijk deed dit vanaf het begin met onder andere M. den Draak en M.A. Struijs. Gaandeweg werd dit organiserende groepje een vaste heuse commissie met bij voorkeur één lid uit het bestuur. Mensen komen en gaan, maar de laatste jaren bestaat de commissie uit M. de Baan, P.J. Westerdijk en het bestuurslid W. van de Wetering.

Nevendoel is ook niet-leden enthousiast te maken voor de geschiedenis van Vlaardingen en wijder omgeving: een wervende functie dus. Er volgt hierna een overzichtje van de uitstapjes die de Historische Vereniging Vlaardingen ooit heeft georganiseerd in de loop der jaren. Volstaan wordt met vermelding van datum en reisdoel. Te zien is dat er dan op een gegeven moment een tweetal excursies per jaar wordt georganiseerd: één grote of zomerexcursie (mei/juni) en een kleine (in tijd en afstand) of najaarsexcursie (sept./okt.).

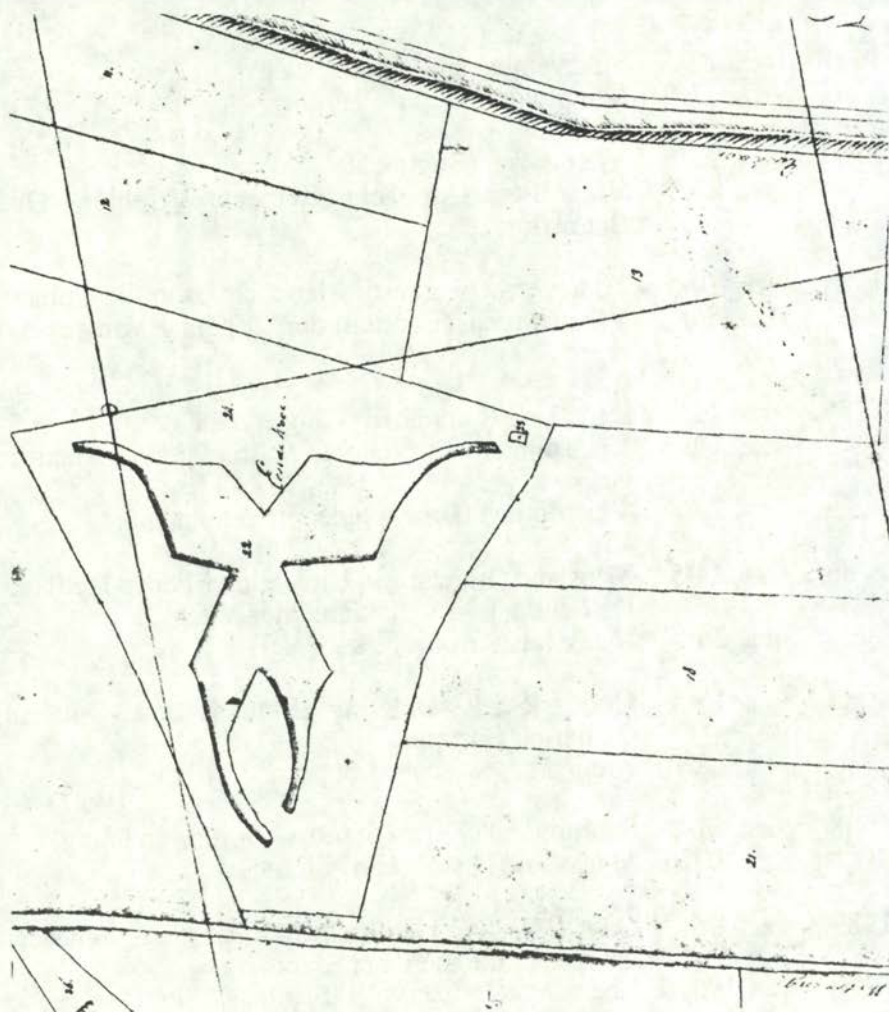

Overzicht van excursies

1969	za. 6/9	Vlaardingen (Visbank - Westhavenplaats - Hoogstraat - Kortedijk - Molen)
1970	za. 30/5 za. 17/10	Zouteveen (Boerderij "Meerzicht", familie Vogel) Heinenoord (Streekmuseum "Hof van Assendelft")
1971	vr. 26/3 za. 8/5 za. 5/6 za. 9/10	Delft (Archief Hoogheemraadschap van Delfland) Vlaardingen (Eendenkooi) Maasland 't Woudt - Schipluiden
1972	za. 15/4	Maassluis
1973		Vlaardingen (Stadswandeling Vlaardingen 700)
1974	za. 11/5	Dordrecht
1975	za. 19/4	Den Briel
1976	za. 13/3	Schiedam
1977	za. 23/4	Delfshaven
1978	za. 20/5	Maassluis Vlaardingen (Stadswandeling 1ste Binnenstadsdag vgl. Haring- en Bierfeest!)
1979	za. 26/5	Geervliet - Heenvliet (Kasteel-ruïne) - Abbenbroek
1980	za. 17/5 za. 4/10	Delft Vlaardingen (Eendenkooi)
1981	za. 10/5	Vlaardingen (Eendenkooi)

-
1982	za. 22/5
za. 11/9	Scheveningen (Vlaggetjesdag)
Schipluiden
1983	za. 28/5
za. 17/9	Vlietlanden (Boottocht)
Vlaardinger-Ambacht (Gemeente Archief - Oude
Begraafplaats)
1984	za. 19/5
za. 5/9	Zouteveen (Boerderij "Meerzicht", familie Guliker)
Vlaardingen (Eendenkooi, afgelast vanwege de
regen)
1985	za. 18/5
za. 1/6
za. 24/8	Den Haag (Landgoed "Clingendael")
Vlaardingen (Puzzeltocht Culturele Dag Vlaardin-
gen)
Vlaardingen (Broekpolder en Eendenkooi)
1986	za. 24/5
za. 24/8	Maasland (Bureau van Uitvoering Midden Delfland -
De Schilpen - rondleiding door Maasland)
Maassluis (Grote Kerk - orgel)
1987	za. 16/5
za. 10/10	Gouda (Stadswandeling - Sint Janskerk - Museum
Catharina Gasthuis)
Atelierbezoek Leen Droppert
1988	za. 4/6
za. 8/10	Schipluiden (Kerk - Station - Dorpswandeling)
Maassluis (Historische Kilometer)
1989	za. 3/6	Delft (Museum Het Prinsenhof, Lambert van Meer-
ten restauratie-atelier enzovoort)
1990	za. 9/6
za. 15/9	Heemstede-Bennebroek (Stadhuis - Slot Heemstede -
Hofje Bennebroek en Hartkamp)
Staelduinse Bos
1991	za. 8/6	Schoonhoven

Regelmatig bracht de commissie een bezoek aan de Eendenkooi. Ooit waren er twee van deze vang-inrichtingen. Hierbij een plattegrondje van de verdwenen eendenkooi. Bovenaan zien we de Rijskade met daar weer boven de Broekpolder. Onderaan de Lickebaerts Molensloot.

Sinds kort maken we gebruik van een bus waardoor wat verder verwijderde locaties, zoals Heemstede-Bennebroek, gemakkelijker bereikbaar worden. Het gebruikelijke met elkaar meerijden, dat toch zeker ook de onderlinge banden kan verstevigen, kwam hiermee te vervallen. De lunch werd daardoor meer "zelfverzorgend". Dit alles ter wille van een aantrekkelijke en lage prijs waarbij ook de verenigingskas enigszins bijspringt: niet-leden betalen een wat hoger bedrag.

De eerstvolgende excursie, zomer 1991, zal naar Schoonhoven voeren terwijl we voor 1992 al denken aan 's-Hertogenbosch!

De Excursie-commissie.

NIEUWS VAN DE EXCURSIE-COMMISSIE

Op zaterdag 8 juni aanstaande organiseert de Historische Vereniging Vlaardingen een excursie naar Schoonhoven. Schoonhoven kan al vanaf 1280 als stad bestempeld worden en het bewaart verder stadspri-vileges uit 1320 en 1322 (het behoorde ooit tot de rechtssfeer van Dor-drecht).

Zoals u al hebt kunnen lezen in het laatste Tijd-Schrift is in verband hiermee op dinsdag 14 mei aanstaande een lezing over "onze Zilverstad" gepland. Eén en ander wordt verzorgd door ons oud-lid Jan Verhoeven (u kent hem wellicht nog van de excursie naar Delft als meubelres-taurateur in museum Het Prinsenhof). Verhoeven is sinds een aantal jaren in Schoonhoven woonachtig. Het ligt in de bedoeling om aldaar om kwart over tien te arriveren zodat we ruimschoots de gelegenheid hebben om van het stedschoon te genieten. De stad is nog omringd door de 17e eeuwse, met hoge bomen beplante wallen. Middelpunt is de Haven, waaraan het Stadhuis (oorspronkelijk 15e eeuws) en het koor van de Grote Kerk (idem 14e eeuws, later veel verbouwingen) zijn gelegen. Zeer interessant zijn verder de Veerpoort (1601) en de Waag (1617), de laatste is over de Haven gebouwd. We willen verder niet te veel verklappen. Op 14 mei kunt u er meer van horen en zien. We ho-pen rond 15.00 uur weer naar Vlaardingen te vertrekken. We gaan wederom met de bus op pad. De opstapplaatsen voor de deelnemers zijn: 1. Aan de Hoflaan (parkeerplaats voor kantoor GEWB/gemeen-tewerken); vertrek om 9.15 uur. 2. Holysingel (parkeerplaats Holy-ziekenhuis); vertrek 9.25 uur.

U dient zich vooraf op te geven voor deze excursie in verband met het beperkte aantal plaatsen in de bus (maximaal 54 personen). We gaan uit van een minimum van 30 deelnemers. De kosten bedragen voor leden f 17,50 per persoon. Voor gezinsleden geldt de ledenprijs. Niet-leden

betalen f 22,50 per persoon. Terwille van de kosten dient u zelf uw lunch mee te nemen. U kunt zich zowel schriftelijk als telefonisch opgeven bij onderstaande adressen. Deelname gaat zonodig naar volgorde van aanmelden. M. de Baan, Markt 44, Vlaardingen, tel. 010 - 4350221; P.J. Westerdijk, Cipressendreef 10, Vlaardingen, tel. 010 - 4740705; W. van de Wetering, Lijsterlaan 12, Vlaardingen, tel. 010 - 4344649.

Afknippen en opsturen naar een van bovenstaande adressen:

Ondergetekende(n)(naam)

.....(adres)

is/zijn voornemens deel te nemen aan de excursie op 8 juni 1991 naar Schoonhoven, indien mogelijk met ... introducés. De kosten, te weten f 17,50 per lid/ f 22,50 per introducé heeft hij/zij overgemaakt op postgiro nummer 750978 ten name van de penningmeester van de Historische Vereniging Vlaardingen onder vermelding van "Schoonhoven".

.....(datum) Handtekening

"DOSSIER BORSBOOM"

Eén van onze vaste medewerkers op het gebied van het inleveren van artikelen voor Tijd-Schrift is de inmiddels bekende Piet Borsboom. Met name zijn bijdrage over de Timmerwinkel op de Kortedijk, het dikste Tijd-Schrift ooit gemaakt, werd plaatselijk zeer beroemd. Naar aanleiding van dit succesnummer toog de heer Borsboom energiek aan de slag. Het gevolg was een volgende multomap met zaken over onze stad. Inmiddels heeft hij weer een stapel papier over de familie Kikkert, van zijn vrouw's kant, gereed voor publikatie bij hem thuis.

Door al zijn geschrijf roept hij veel reacties op. De meeste zijn positief, andere soms minder. Dat de heer Borsboom met zijn artikelen anderen ertoe aanzet ook de pen ter hand te nemen is een opmerkelijk fenomeen. Niet alle reacties die bij de redactie van dit blad binnenkomen komen voor publikatie in aanmerking. Niettemin willen wij ook niet dat deze gegevens in een bureaula verdwijnen of erger. Het ligt dan ook in de bedoeling om zodra daartoe aanleiding is in het archief van de Historische Vereniging Vlaardingen (op het Stadsarchief) een dossier aan te leggen met daarin alle reacties en bijzonderheden op de publikaties van Piet Borsboom. Ondertussen ligt er van hem nog het één en ander te wachten om uitgegeven te worden. U hoort vast nog van Piet Borsboom!

BOEKEN

"HET MOET RAKENDE MIS ZIJN, meester-smid, stoomsmederij, machinefabriek; 1607 - 1990". Geschreven door Matthijs Struijs, archiefmedewerker te Vlaardingen, de freelance journalist Rob van der Stek en Dick van der Lugt (tevens samensteller). Tezamen geven zij een caleidoscopisch beeld van het smidsbedrijf, voorzien van tal van foto's en illustraties, met artikelen over smeden door de eeuwen heen. Zoals Jan Griffijn en zijn voorgangers, Vlaardingen aan het begin van de 17e eeuw, alsmede interviews met (oud)werknemers, de laatste hoefsmid in Vlaardingen en de dochters van de naamgever.

Het boek kost f 29,50 en is (in beperkte oplage) in de boekhandel te koop.

"FEEST IN VLAARDINGEN". Dit boek werd samengesteld door E.C. van der Vlis-Dijkema (fotokeuze en teksten), M.P. Zuydgeest (visserij-gedeelte) en J.A.C. Mathijssen (eindredactie). "Weinig zaken zijn in de loop der tijden in Vlaardingen zo sterk veranderd als de manier waarop mensen hun vertier zoeken," zo meldt dit fotoboek dat in november vorig jaar uitkwam. Dit boek geeft in woord en vooral beeld weer hoe in onze stad in heden en verleden feest werd gevierd.

Het boek kost f 29,90, is voorzien van 130 foto's en is in de boekhandel te koop.

"VISSEN VOOR JE BROOD". In september 1990 verscheen dit boek dat handelt over de hedendaagse visserij. "Niks nostalgie, maar een hele moderne, internationale bedrijfstak", aldus de auteur in Het Vrije Volk.

Het boek kost f 39,50. Het is een uitgave van Strengtholt en is te koop in de boekhandel.

Het Buizengat (Buyssegat), thans een vervallen stuk Vlaardingen, was ooit een bedrijvig onderdeel van onze stad. Op deze foto uit ongeveer 1927 zien we links de opslagplaats van Baauw en daarachter respectievelijk de scheepssloperij van Huub Mooy, de scheepswerf van Van der Windt en de voormalige scheepswerf van Pronk. In de Haven onder andere drie zeilloggers die omgebouwd worden tot motorlogger. Foto (afkomstig van het Streekmuseum Jan Anderson) uit het boek "Verzamelen gaat vanzelf".

"*VERZAMELEN GAAT VANZELF*". Dick van der Lugt voorzag dit boek van de begeleidende teksten, Arie Wapenaar voorzag het van foto's, Jan Anderson's verzameling in het Streekmuseum was het onderwerp en het 25-jarig jubileum bij zijn drogisterijenketen was de aanleiding van het verschijnen van dit boek. 150 collecties geven in woord en beeld een indruk van het leven in vroeger tijden. Een uitgave van De Europese Bibliotheek in Zaltbommel.

Het boek kost f 54,50 en is te koop in de boekhandel.

"*EEUWEN LEVEN VAN DE WIND, geschiedenis van de Vlaardingse Stadskorenmolens Aeolus*". Een bijna compleet boek over de Vlaardingse korenmolens. In chronologische volgorde behandelt Arie van der Hoek samen met Matthijs A. Struijs de geschiedenis van de korenmolens Aeolus op de Kortedijk. Een boek vol met foto's en illustraties alsmede enkele interessante bijlagen. Uitgegeven ter gelegenheid van 200 jaar Aeolus: 1790 - 1990. Een uitgave van het Stadsarchief met financiële steun van onder andere de Historische Vereniging Vlaardingen.

Dit boek kost f 14,95 en is niet alleen te koop bij de boekhandel maar ook bij onze eigen vereniging tijdens lezingen alsmede bij de afdeling Verkoop losse uitgaven (zie achterop dit Tijd-Schrift).

"*NETWERK*". In november 1990 verscheen dit tijdschrift als een uitgave van de Vereniging Vrienden van het Visserijmuseum. Het zal tweemaal per jaar verschijnen. Het eerste nummer telt ruim vijftig pagina's en is rijk geïllustreerd.

Te koop in de boekhandel voor f 10,--.

"*1890 ***** 1990, 100 jaar ARNOLD HOOGVLIETSTRAAT*". De vice-voorzitter van de Historische Vereniging Vlaardingen W.C. de Breems gaf in het augustus 1990 dit boekje uit naar aanleiding van het 100-jarig bestaan van de Arnold Hoogvlietstraat. Het verhaal van een gezellige straat waar nog een buurtfeest mogelijk is.

Het boekwerkje kost f 10,-- en is te koop bij de schrijver (zie achterzijde).

"BOERDERIJEN in Zuid-Holland, de aquarellen van J. Verheul Dzn.". Inleidende en beschrijvende teksten van C.S. Huijts, F.W. van Ooststroom, P. Ratsma en Th.A.J. Schiere. Tussen 1920 en 1940 vervaardigde de Rotterdamse architect J. Verheul Dzn ruim 325 aquarellen van karakteristieke, fraaie of anderszins bijzondere boerderijen in Zuid-Holland. Enerzijds was hij van mening dat de boerderijen in deze omgeving te weinig waardering ondervonden, anderzijds had hij opgemerkt dat ze door de toenemende uitbreiding van steden en dorpen ernstig werden bedreigd.

Dankzij zijn visie en zijn tekentalent als architect bestaat er nu een unieke collectie boerderij-aquarellen, waarin is vastgelegd hoe het was, wat sindsdien is verdwenen en ook wat gelukkig nog behouden is. In samenwerking met de Stichting Historisch Boerderij Onderzoek en het Gemeente-archief van Rotterdam is dit schitterende boek tot stand gekomen. Hierin zijn voor het eerst alle boerderij-aquarellen van Verheul opgenomen - voor een deel in kleur - en beschreven. De collectie wordt voorafgegaan door verhelderende inleidingen over de maker van de aquarellen, de boerderijtypen in Zuid-Holland en over bijgebouwen en erven.

Formaat: 24 x 32 cm, omvang: 200 pagina's, geïllustreerd met meer dan 150 afbeeldingen in kleur en 200 in zwart wit, gebonden met fraai stofomslag, prijs f 98,--. verkrijgbaar in de boekhandel.

"HERBERGEN IN VLAARDINGEN EN VLAARDINGER-AMBACHT". In december 1990 gaf de Historische Vereniging Vlaardingen deze door F.W. Assenberg geschreven publikatie uit over de geschiedenis van de openbare lokalen in en rond onze stad. Het boek is rijk geïllustreerd. Na vele jaren onderzoek geeft de schrijver een overzicht van wat er zoal aan herbergen en logementen te vinden was in Vlaardingen. Bovendien is het voorzien van criminele aangelegenheden rond de tapperijen en drankgelegenheden.

De verdwenen herberg "Het Zwarte Paard" op de Kortedijk. Uit: "Herbergen in Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht".

Te koop bij de Historische Vereniging Vlaardingen alsmede in de boekhandel voor f 10,--.

"150 JAAR SOCIALE ZORG IN VLAARDINGEN 1795 - 1945". Dit boek verscheen in 1962 bij de Historische Vereniging voor Zuid-Holland als Zuid-Hollandse Studiën Deel X. Onze eigen vereniging wist de hand te leggen op een restantje van deze door A. Soeteman geschreven uitgave.

Tijdens lezing-avonden kunt u dit boek kopen voor de luttele prijs van f 12,50.

"HISTORISCH JAARBOEK VLAARDINGEN 1990". Ten tijde van dit schrijven is net het nieuwe jaarboek verschenen van de Historische Vereniging Vlaardingen. Ook dit jaar zijn naast de berichten over de Vlaardingse musea en organisaties op historisch gebied weer de gebruikelijke kronieken opgenomen. Verder een artikel van Jan van Hees over de Vlaardingse slaggers alsmede een artikel van prof. C. van Bree over "ons Vlaardings".

Het boek is te koop bij onze afdeling Verkoop losse uitgaven. Prijs f 35,--.

"JAARBOEKEN EN TIJD-SCHRIFTEN". Gaarne vestigen wij van deze plaats uw aandacht op het feit dat er tijdens lezingen-avonden van onze vereniging nog diverse jaarboeken van verschillende jaren te koop zijn. Ook op het achter op dit Tijd-Schrift genoemde adres van de afdeling Verkoop losse uitgaven kunt u deze kopen. U kunt daar tevens oude Tijd-Schriften alsmede oude prenten aanschaffen. Eventueel telefonisch te bestellen.

Voor de volledigheid drukken wij een lijst af van Jaarboeken en Tijd-Schriften die nog te koop zijn.

Jaarboeken:

Jaartal	Prijs per stuk
---------	----------------

1977	f 7,50
1978	f 7,50
1979	f 7,50
1980	f 7,50
1981	f 7,50
1982	uitverkocht
1983	f 29,50
1984	f 29,50
1985	f 29,50*
1986	uitverkocht
1987	f 29,50
1988	f 29,50
1989	f 32,50
1990	f 35,00

* Hiervan is nog een beperkt aantal te koop

Tijd-Schriften:

Nummer	Aantal nog te koop	Prijs per stuk
--------	--------------------	----------------

6	3 stuks	f 2,--
7	9 stuks	f 2,--
25	40 stuks	f 7,50
27	28 stuks	f 5,--
37	10 stuks	f 5,--
39	diverse	f 12,50
43	diverse	f 7,50
44	diverse	f 7,50

"VLAARDINGEN EN VLAARDINGER-AMBACHT EEN HEERLIJKHEID" is de titel van een boekje dat verscheen in november 1990 ter gelegenheid van de opening van de nieuwe seniorenflat op de hoek van de Vondelstraat en de Burg. Pruissingel. Het bevat het verhaal van drs S.A.C. Dudok van Heel over Wilhelm van Ruytenburch. Het boekje is in eigen beheer uitgegeven door Matthijs Struijs van het Stadsarchief. Zelf schreef hij er een artikel in over de ambachtsheren van Vlaardingen. Jeroen ter Brugge nam deel met twee publikaties over de oudste ambachtsheren van Vlaardingen en over het hof. Het geheel is voorzien van veel foto's en illustraties.

Het boek is te koop op het Stadsarchief, Plein Emaus 5 in Vlaardingen voor f 7,50.

"VLAARDINGEN VERZAMELD ... VERZAMELT ...". Alhoewel reeds een jaar op de markt, is dit boek toch nog het vermelden waard. In dit prachtige en soms ook geestige boek, dat uitgegeven werd ter gelegenheid van het 65-jarig bestaan van boekhandel Den Draak in Vlaardingen, wordt een beeld geschetst in tekst en foto's van Vlaardingen na de tweede wereldoorlog. Dit "plaatjesboek" op a4-formaat werd samengesteld door M.P. Zuydgeest en J.A.C. Mathijssen.

Het is te koop in de boekhandel voor f 39,90.

"FOTO-ATLAS". Last but not least in deze enorme rij van historische boeken hoort eigenlijk ook de door uitgeverij ROBAS in Den IJp uitgebrachte atlas van de provincie Zuid-Holland thuis. Hier komt uiteraard ook onze stad in voor. Eenmaal in de drie jaar geeft de rijksoverheid opdracht om Nederland loodrecht vanuit de lucht te fotograferen. Deze foto's vormen het belangrijkste basismateriaal voor deze atlas. Op een schaal van 1 op 14000 worden in zwart/wit de foto's weergegeven.

Deze fraaie atlas in te bestellen bij Robas Producties BV Postbus 90, 1120 AB Landsmeer, tel. 02908 - 4657. Ook via de boekhandel kan een exemplaar worden verkregen. Prijs per stuk f 69,90.

OPROEPEN VAN DE LEZINGEN-COMMISSIE

1e oproep

In verband met een te organiseren lezingavond roept de Lezingencommissie u op om, zo die in uw bezit zijn, **oude films** van Vlaardingen en omgeving beschikbaar te stellen. Ook zijn oude projectoren waarop die films kunnen worden afgespeeld welkom. Deze filmavond zal worden gehouden op 23 april aanstaande. Zie hiervoor de agenda in dit blad. Wilt u indien u materiaal hebt contact opnemen met de heer A. Ouwendijk? Telefoonnummer 010 - 4353322. Adres: Kortedijk 16a/b. Bij voorbaat dank.

2e oproep

Voor de Open Monumentendag die zal worden gehouden op 14 september 1991 zoekt de desbetreffende werkgroep vrijwilligers die zich beschikbaar willen stellen om op die dag rondleidingen te houden dan wel om als "oppasser" te fungeren. Op begeleiding cq instructie mag worden gerekend. Opgeven bij de heer A. Ouwendijk (zie boven).

3e oproep

De Vlaardingse VVV zoekt contact met mensen die het leuk vinden om rondleidingen door onze stad te verzorgen. Voor begeleiding en instructie van dit "Rondleiderscorps" zal vanuit de VVV worden gezorgd. Een uitdaging voor u? Aanmelden: zie boven.

Tot slot. Wie ideeën heeft voor onderwerpen voor onze lezingen-avonden: graag doorgeven aan het secretariaat van de Lezingencommissie: A. Ouwendijk, Kortedijk 16 a/b in Vlaardingen. tel. 010 - 4353322.

AGENDA

Donderdag 24 januari 1991

"Hoe Vlaardings is ons Vlaardings, II ?", het Vlaardings dialect op de keper beschouwd door prof. dr C. van Bree, met assistentie van twee van zijn dialecten-studenten. Deze avond is een vervolg op die van 24 januari 1989 waarbij thans het dagelijkse spraakgebruik de nadruk krijgt (de vorige lezing was de "theorie-aanloop").

Aanvang **20.30 uur** zaal in De Valkenhof in de Westwijk.

Dinsdag 19 februari 1991

JAARVERGADERING, in de aula van het Groen van Prinstererlyceum aan de Rotterdamseweg. De relevante stukken betreffende deze vergadering vindt u elders in dit Tijd-Schrift. De jaarvergadering, die begint om **19.30 uur** wordt gevolgd door de lezing :

"Bekende schrijvers van het Groen van Prinstererlyceum". Oud-rector de heer L.F. Jansen vertelt over "zijn" leerlingen die thans bekend staan als schrijver, zoals Levi Weemoedt, August-Hans den Boef, Cornelis Pons en Wim Kerkhof.

Aanvang van de lezing **20.30 uur** eveneens in de aula van het Lyceum, Rotterdamseweg.

Donderdag 21 maart 1991

"De Vlaardingse Hermandad". Lezing met dia's over de historie van onze gemeente politie door de heer L.A. Buijnsters van het Vlaardingse gemeentekorps. Plaats van handeling het nieuwe hoofdbureau van politie aan de Delftseveerweg. Aansluitend is er voor de liefhebbers nog een korte rondgang door het nieuwe pand. Deze bijeenkomst heeft, vanwege de ruimte, een beperkte mogelijkheid tot deelname. Deelnemers dienen zich derhalve vooraf te melden bij de heer A. Ouwendijk, tel. 010-4353322 (overdag). Het maximum aantal deelnemers is

vijftig.
Aanvang 20.00 uur.

Dinsdag 23 april 1991

"Vlaardingen gefilmd". Een avond waarin "stomme-" en "geluidsfilms", zowel 8 én 16 mm, professioneel of door amateurs gemaakte films van Vlaardingen worden vertoond. De films behandelen de periode tot de zestiger jaren. Een avond om te smullen.

Aanvang 20.00 uur in zaal Triangel in de Fransestraat.

Dinsdag 14 mei 1991

"Schoonhoven". Uw gastheer op deze avond is uw eigen Excursiecommissie. Nieuw in de serie Lezingen is deze avond die wordt verzorgd door de Excursiecommissie. Vooruitlopend op de geplande historische tocht naar het prachtige Schoonhoven begin juni, wil de commissie u alvast het één en ander laten zien en horen van de Zilverstad. Ook wanneer u niet zult deelnemen aan de tocht naar Schoonhoven is dit toch een zeer interessante kennismaking met een andere belangwekkende plaats.

Aanvang 20.00 uur, zaal De Lijndraaier in de Baanstraat.

Begin juni 1991

Excursie naar Schoonhoven. Zoals u hierboven reeds kon lezen zal de voorjaarsexcursie dit jaar naar Schoonhoven gaan.

zie p.86

Wij hopen dat dit programma bij u net zo in de smaak zal vallen als dat van het afgelopen seizoen. Graag tot ziens en veel plezier bij de lezingen!

De Lezingencommissie,

Mevrouw J.F. Blankert,

D. van Os,

A. Ouwendijk, secretaris.

IN HET VOLGENDE TIJD-SCHRIFT (onder voorbehoud)

- "Geschiedenis van het Vlaardingse bibliotheekwezen"
door M.A. Struijs
- "Het Vissermonument op het Grote Visserijplein in Vlaardingen"
door M.A. Struijs
- "De Vlaardingse haringvisserij na de Tweede Wereldoorlog"
door W. Droppert

De illustraties van dit nummer zijn aangeleverd door de desbetreffende auteurs. De overige bevinden zich in het Stadsarchief van Vlaardingen of het Streekmuseum Jan Anderson in Vlaardingen.

Alle auteurs zijn zelf verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikel.

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

Secretariaat

Dhr. C.J. Hart
Prins Bernhardlaan 12
3135 JB Vlaardingen
Tel.nr. 010 - 4347063

Postgiro

750978 t.n.v. de penningmeester

Leden-administratie

Dhr. L.A. Kalden
Weteringstraat 26
3131 VZ Vlaardingen
Tel.nr. 010 - 4602204

Verkoop losse uitgaven

Dhr. W.C. den Breems
Arnold Hoogvlietstraat 69
3134 CB Vlaardingen
Tel.nr. 010 - 4346864

Redactie-adres Tijd-Schrift

Dhr. F.W. Assenberg
Riouwlaan 63
3131 NK Vlaardingen
Tel.nr. 010 - 4342896
